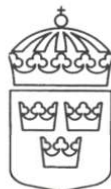

Riksdagens protokoll

1993/94:60

Tisdagen den 15 februari

Kl. 14.00 – 16.12

Protokoll
1993/94:60

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollen för den 8 och 9 februari.

2 § Svar på fråga 1993/94:344 om lokalisering av myndigheter inom radio- och TV-området

Anf. 1 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Hans Stenberg har frågat mig om jag kommer att verka för att de nya myndigheterna på radio- och TV-området förläggs till Sundsvall.

Frågan föranleds av den pågående beredningen i regeringskansliet av en proposition om ny myndighetsorganisation på radio- och TV-området.

I en lagrådsremiss som regeringen beslutade om i januari och som Lagrådet nyligen har godkänt föreslås att två nya myndigheter – Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV – inrättas den 1 juli 1994. De ersätter då de nuvarande fyra myndigheterna Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd.

Förslaget innebär att Radio- och TV-verket bl.a. övertar all tillståndsgivning och registrering för olika sändningsformer från de nuvarande myndigheterna, medan Granskningsnämnden för radio och TV får ansvar för tillsynen över efterlevnaden av reklamregler och andra regler för sändningarnas innehåll.

Frågan om lokalisering bereds för närvarande inom regeringskansliet. Jag vill dock understryka att de föreslagna förändringarna i myndighetsstrukturen är att betrakta som en ren omorganisation av en etablerad verksamhet.

Anf. 2 HANS STENBERG (s):

Herr talman! När regeringen nu föreslår två nya myndigheter på radio- och TV-området borde det vara självklart att regeringen låter undersöka möjligheterna att lokalisera dessa myndigheter utanför huvudstadsregionen. När man läser lagrådsremissen får man den uppfattningen att regeringen inte har gjort en sådan undersökning i det här fallet, trots att väldigt starka skäl talar för en etablering i Sundsvall, enligt min mening.

Därför är det positivt att kulturministern nu säger att frågan ändå är öppen, även om jag blev litet orolig över den avslutande meningen i svaret.

Målet för den utredning som har gjorts beträffande de nya myndigheterna har varit att man skall uppnå största möjliga effektivitet, rättssäkerhet och flexibilitet. Jag vill nog påstå att det finns väldigt goda förutsättningar att uppnå detta mål med en lokalisering till Sundsvall.

I Sundsvall finns det en omfattande juridisk kompetens. Dessutom finns närheten till högskolan och den forskning på kommunikationsområdet som där bedrivs.

Om man dessutom studerar effekterna av de utlokaliseringar som tidigare har gjorts till Sundsvall, kan man konstatera att man har uppnått kostnads-sänkningar med uppemot 25 % i de utlokaliserade verksamheterna.

I detta sammanhang vill jag också påpeka att så sent som vid årsskiftet lades Telestyrelsens verksamhet i Sundsvall ned och flyttades till Stockholm. Om den nya myndigheten Radio- och TV-verket placerades i Sundsvall, skulle man kunna föra över frekvensplaneringen från Telestyrelsen till den nya myndigheten. Därmed kan man ta till vara den unika kompetens som gick förlorad genom flyttningen av Telestyrelsens verksamhet till Stockholm.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1993/94:346 om enskilda vårdhem m.m.

Anf. 3 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Bo Arvidson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att öka möjligheterna till olika former av enskild vård och omsorg.

Låt mig inledningsvis framhålla vikten av att det finns möjligheter att etablera och driva enskild verksamhet också inom vård och omsorg. Med syfte att klargöra kommunernas möjligheter att låta verksamhet bedrivas i enskild regi beslutade riksdagen för drygt ett år sedan om vissa ändringar i socialtjänstlagen (1980:620) och hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Som nämns i frågan avlämnades i maj 1993 en rapport om enskild vård och omsorg. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande på två sätt. Dels är frågan om enskild vård och omsorg inom det sociala området föremål för behandling i Socialtjänstkommittén. Kommittén avser att redovisa sina förslag i dessa delar i det huvudbetänkande som skall avlämnas nu till sommaren. Dels pågår det en beredning i Socialdepartementet av de delar som avser enskild verksamhet med anknytning till hälso- och sjukvården. Regeringens ambition är att i denna del förelägga riksdagen en proposition under våren.

Riksdagen fattade i maj 1993 beslut om en ny rättighetslag för personer med omfattande funktionshinder, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Frågor om vårdhem för personer med utvecklingsstörning m.fl. regleras i en särskild införandelag till LSS. Av införandelagens 6 § framgår att landstingen och kommunerna gemensamt skall planera för avveckling av befintliga specialistsjukhus och vårdhem. Avvecklingsplaner skall enligt paragrafen upprättas och lämnas in till Socialstyrelsen senast den 31 december 1994. Enligt en bestämmelse i förordningen om stöd

och service till vissa funktionshindrade kan Socialstyrelsen meddela verkställighetsföreskrifter om avvecklingsplanerna.

Jag vill avslutningsvis nämna att de olika insatserna för stöd och service enligt LSS, t.ex. boende i gruppboende, självfallet kan bedrivas i enskild regi. För några av insatserna fordras dock att vårdgivaren har länsstyrelsens tillstånd.

Prot. 1993/94:60
15 februari 1994

Svar på frågor

Anf. 4 BO ARVIDSON (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka socialministern för svaret på min fråga. Frågan tar upp två gemensamma problem när det gäller att öka möjligheterna till vård och omsorg i enskild regi. Jag tror att vi är överens om att det är viktigt att så kan ske, vilket också framgår av det svar som socialministern lämnade.

Stadgan för enskilda vårdhem börjar nu att bli ganska ålderdomlig. Den tillkom 1970. Jag har vid ett flertal tillfällen tagit upp frågan om att få en översyn tillstånd. Därför var det positivt att socialutskottet uttalade sig för detta. Jag är också glad att det blev så snabbt beslutat om en översyn. Den blev klar i maj i fjol.

Däremot tycker jag att det har tagit litet väl lång tid. I svaret sägs att rapporten har varit ute på remiss. Jag vill ändå fråga socialministern när det kan komma en ny stadga. Det sägs vidare i svaret att ambitionerna är att man skall lägga fram en proposition under våren. I den första propositionsförteckningen gavs beskedet att det skulle komma en proposition redan den 31 mars. Så blir det tydligen inte.

Jag tycker att det är angeläget att man får fram ett beslut så snabbt som möjligt. Min fråga till socialministern är: Kan det bli så att den nya stadgan gäller från den 1 januari 1995?

I den andra delen av frågan tar jag upp något som har anknytning till omsorgslagen. När man tog upp frågan om mindre vårdhem uttalade socialutskottet i sitt betänkande att dessa kan utgöra en väl så god vårdmiljö som gruppboende. Socialministern nämnde gruppboende i svaret och att en sådan också kan drivas i enskild regi. Jag vill ändå ha besked om hur det blev med tillkännagivandet till regeringen när det gäller vårdhem i mindre skala.

Anf. 5 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag är själv inte ansvarig för den proposition som väntas under våren. Men såvitt jag förstår kommer den att läggas fram senare i vår. Om det inte blir den 31 mars, blir det i alla fall strax därefter, kanske under april månad.

När det gäller den andra frågan rör det sig enligt lagens formulering om boende med särskild service för vuxna. Det är till sist Socialstyrelsen som i samråd med berörda huvudmän får diskutera hur dessa boendeformer skall se ut, vilka som kan godkännas och inte godkännas enligt den nya lagen. Det är därför som dessa planer skall inlämnas till Socialstyrelsen och som det har sagts att Socialstyrelsen kan utfärda verkställighetsföreskrifter. Hur det kommer att praktiskt prövas och se ut får vi småningom se när planerna föreligger.

Anf. 6 BO ARVIDSON (m):

Herr talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Men jag fick ändå inte riktigt klart för mig hur det blir med det som socialutskottet uttalade sig om. Man sade att ett litet väl fungerande vårdhem kan utgöra en väl så god vårdmiljö som ett gruppböende.

Frågan är egentligen om dessa vårdhem över huvud taget får lov att vara kvar. Lagen säger att de skall bort, men det finns alltså mindre vårdhem som skulle kunna fungera lika bra som hem för gruppböende.

Jag tycker för min del – och jag vet att det är fler som tycker så – att det vore bra om de kunde få vara kvar och även kunna drivas i enskild regi. Hur blir det med det?

Anf. 7 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Svaret är det jag sade nyss, att den boendeform som skall ersätta de gamla vårdhemmen och specialistsjukhusen är boende med särskild service för vuxna. Hur detta rent fysiskt konkret skall se ut och vilka som kan godkännas skall till sist Socialstyrelsen avgöra, naturligtvis i praktiken i samråd med huvudmännen för verksamheten.

De boendeformer som i framtiden blir aktuella för t.ex. utvecklingsstörda – det må vara gruppboendestäder eller någonting som frågeställaren vill kalla någonting annat – kan också drivas i enskild regi.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1993/94:336 om provborrning efter olja i Skagerrak

Anf. 8 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Lennart Nilsson har frågat mig om vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att hävda de svenska miljöintressena vid eventuella norska provborrningar.

Lennart Nilsson hänvisar till att många människor känner oro för de norska planerna på provborrning efter olja i Skagerrak som kan hota hela västkustens miljö vid en eventuell katastrof.

Den svenska regeringen är medveten om den oro som finns inför att ett stort område i Skagerrak kan komma att öppnas för oljeprospektering och provborrningar. Det är därför väsentligt att konsekvenserna även för svenska intressen klarläggs och att den svenska regeringen får möjlighet att yttra sig, innan den norska regeringen lägger fram sin proposition för Stortinget.

Detta var bakgrunden till att den svenska regeringen den 31 januari begärde samråd med den norska regeringen i enlighet med den nordiska miljökonventionen. Om regeringarna inte kommer överens genom detta samråd, kan regeringen, i enlighet med konventionens bestämmelser, påfordra att en kommission tillsätts som skall avge yttrande i frågan innan ärendet avgörs.

För närvarande pågår informella kontakter med den norska regeringen om det begärda samrådet. I första hand kommer vi att avvakta samrådet innan ytterligare åtgärder övervägs.

Genom att begära samråd har regeringen markerat att det ur svensk synvinkel är av vikt att klarlägga vilka miljökonsekvenser för Sverige den planerade norska oljeprospekteringen och framtida provborrningar kan medföra.

Prot. 1993/94:60
15 februari 1994

Svar på frågor

Anf. 9 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Eventuella provborrningar har för oss en långt större dimension än frågan om Öresundsbron. Allt som berör fiske och miljö i det här området i Skagerrak berör även de delar av Sverige som finns längre söderut med tanke på hur strömmarna går. Det som oroar oss mycket är bl.a. att den norske industri- och energiministern har uttalat att det skall bli provborrningar. Hur omfattande de blir kommer man att få besked om i samband med att en proposition läggs fram i Stortinget.

Detta var alltså bakgrunden till min fråga. Som ministern mycket riktigt påpekar känner vi en mycket stor oro, eftersom ett tusental yrkesfiskare är beroende av att det finns ett fiske i de här farvattnen. Vi vet att reproduktionen av en stor del av fiskebeståndet, uppkomsten av yngel, sker i det här området. En oljerigg skulle ta upp ett område på sju kvadratkilometer där man inte fick bedriva fiske. En eventuell katastrof skulle således innebära enormt stora påfrestningar och dött liv utefter hela västkusten under många år framöver.

Därför skulle jag vilja fråga ministern om man i Norge är positiv till ett samråd även om man tydligen redan har bestämt sig för att det skall bli provborrningar.

Anf. 10 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Först skall jag säga att Öresundsförbindelsen som bekant inte är betydelselös för Östersjön. Därför gör vi en miljöprovning.

Vi har så sent som i dag haft kontakt med representanter för norska regeringen, för det ansvariga departementet. De norska företrädarna överlämnade den av svenska regeringen efterfrågade kompletterande informationen för att vi skall kunna bedöma konsekvenserna för svenska intressen.

Dessutom förklarade normmännen att avsikten är att lägga fram en proposition i Stortinget under februari. Man meddelade också att man från norsk sida inte anser sig bli bunden av internationella avtal eller konventioner i denna fråga. Varför det? Jo, man hänvisar till att det handlar om provborrning. Enligt konventionen krävs mer i det avseendet. På den grunden har normmännen anmält att de agerar som de har framfört i dag. Det fick jag veta efter det att frågesvaret var tryckt; jag har just fått den här informationen.

Det innebär inte att Sverige har någon anledning att ändra sin hållning, utan vi begär samråd även fortsättningsvis i enlighet med den nordiska miljökonventionen. Enligt mina medarbetare finns det ingenting så här långt som ger anledning att ändra den. Jag kommer att gå igenom materialet närmare framöver. Vi har en oförändrad position. Norge hänvisar till att det är provborrning och ingenting annat och att konventionen därför inte fullt ut är tillämplig.

Anf. 11 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Det som miljöministern nu säger oroar mig, inte miljöministerns ståndpunkt utan det att normmännen inte känner sig bundna av en konvention. Det område där man skall ha provborrningar är ju gränstrakter till våra fina Kosteröar i norra Bohuslän. Med tanke på hur strömmarna går kommer naturligtvis även provborrningar att beröra oss. Därför är det litet konstigt att man från norsk sida har en sådan inställning.

Jag ställer frågan till ministern om vi kommer att hävda våra intressen fullt ut. Jag utgår från att miljöministern, för att vi skall kunna klara av miljöproblemen i Västsverige, försöker medverka till att dessa provborrningar inte kommer till stånd.

Anf. 12 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill klargöra i en del den norska sidans deklarerade ståndpunkt, att normmännen inte känner sig bundna av internationella avtal eller konventioner i denna fråga, dvs. provborrningsfrågan. Skulle det bli fråga om utvinning av olja i verklig mening, är de självklart bundna av de konventioner och internationella avtal som finns. Jag kan inte tänka mig att de har någon annan uppfattning.

Därför är det viktigt att vi från svensk sida markerar att det svenska samrådskravet står kvar. Det är jag beredd att deklarera här och nu.

Sedan kommer jag att ha kontakt med min kollega, som jag vet är mycket engagerad i frågan. Det är ofta så att miljöintressen står emot exploateringsintressen även i andra regeringar än den svenska. Då är det viktigt att jag har en direkt kontakt med det norska miljödepartementet, och det kommer jag att ha.

Anf. 13 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag är glad för att man fortsätter att ha kontakter. Anledningen till att vi känner oro är att vi har en del erfarenheter av vad som har hänt efter olika olyckor i Nordsjön. Man har utefter kusterna, långt ifrån de egentliga platserna, fått uppleva hur fågelliv dör ut beroende på läckor och annat.

Normmännen säger nu att det är provborrningar. Man får väl ändå utgå från att det på sikt skall bli borrningar om de hittar olja. Det kan alltså innebära förödande katastrofer för inte minst västkusten, turismen, fisket och djurlivet. Därför utgår jag från att regeringen kommer att följa frågan med största uppmärksamhet för att poängtera våra intressen i dessa frågor.

Anf. 14 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Om man mot förmodan skulle hamna i olika ståndpunkter är lösningen en gemensam kommission för att hantera frågan. Jag vill betona det. Det följer av den nordiska miljökonventionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 15 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Chatrine Pålsson har hävdad att barns intresse av att träffa och umgås med mor- och farföräldrar inte är till fullo tillgodosett i den nuvarande lagstiftningen. Mot bakgrund härav har hon frågat justitieministern om justitieministern avser att att vidta åtgärder för att komma till rätta med problemet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Av föräldrabalkens bestämmelser framgår att ett barns vårdnadshavare har ett ansvar för att barnets behov av umgänge med en förälder som inte är vårdnadshavare eller med någon annan som står barnet särskilt nära så långt möjligt tillgodoses. För det fall vårdnadshavaren inte uppfyller detta ansvar kan umgängesfrågan hänskjutas till domstol. Om frågan gäller umgänge med någon annan än en förälder, ankommer det på socialnämnden att föra talan i domstolen.

Liksom Chatrine Pålsson anser jag att det är viktigt att barn har möjlighet att umgås med far- och morföräldrar och andra anhöriga som står dem nära. Jag delar Chatrine Pålssons bekymmer för att så inte alltid är fallet. Men genom de regler som jag har redogjort för torde det vara i rimlig utsträckning sörjt för att ett barns intresse av att umgås med exempelvis sina farföräldrar eller morföräldrar kan bli tillgodosett. Regeringen följer naturligtvis uppmärksamt utvecklingen på detta område.

Anf. 16 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det positiva svaret. Men jag saknar fortfarande litet mer konkreta synpunkter. Uppenbarligen är vi överens om att denna fråga är viktig för barnen. Om vi då har en lagstiftning som inte verkar för det mål som man önskar uppnå, undrar jag om det inte finns anledning att se över denna lag och se till att vårt gemensamma mål blir uppfyllt.

Jag har tagit del av att det endast är vid ett par tre tillfällen som mor- eller farföräldrar fått möjlighet att pröva sådana ärenden i domstol. Det är ju den sociala nämnden i respektive kommun som måste föra talan. Jag är dock ganska förvissad om att betydligt många fler far- och morföräldrar har behov att vara med och föra talan vid en konflikt mellan föräldrarna. Finns det då inte anledning att initiera en översyn av denna lag?

Anf. 17 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Det som Chatrine Pålsson närmast hänvisar till – om jag förstår saken rätt – är att mor- och farföräldrar även skulle kunna få en talerätt i sådana här mål.

Bestämmelsen om att det endast är socialnämnden som har talerätt har man kommenterat i förarbetena på följande sätt: "Att var och en som anser sig ha en så nära anknytning till barnet som nu avses skulle kunna föra talan vid domstol om ett sådant umgänge synes dock mindre lämpligt." Det som

ligger bakom detta är att processföringen i sådana här mål annars skulle kompliceras. Man skulle få en komplicerad situation med inte bara föräldrarna till barnet på var sida utan kanske två ytterligare parter, nämligen både mor- och farföräldrar. Det skulle eventuellt kunna medföra att målen drar ut på tiden och blir svårhanterliga från processrättslig synpunkt.

I förarbetena har det vidare sagts att: "Genom att behörigheten att föra talan om detta umgänge har anförtrotts åt socialnämnden och inte åt var och en som anser sig stå barnet så nära --- skapas garantier för att frågan inte onödigtvis kommer till domstol."

Jag tror att den situation som vi båda är bekymrade över beror mer på att man inte hos socialnämnden uppmärksammat detta problem i erforderlig utsträckning. Att bara tre fall har uppmärksamats, som Chatrine Pålsson sade – även om det kan finnas några fler fall är de i alla fall få – behöver ju inte innebära att socialnämnderna rent generellt varit passiva. Mycken problematik löses ju innan ärenden kommer till domstol, vilket också är det önskvärda. I den mån socialnämnderna inte uppmärksammat problemet kanske det närmast är fråga om ett informationsproblem.

Anf. 18 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! De argument som statsrådet för fram är säkert mycket väsentliga. Om vi utgår från barnens mycket svåra situation, som en separation alltid innebär, är det mycket lätt hänt att det ofta är vuxenperspektivet som blir det tyngst vägande perspektivet. Barnen kommer också i en lojalitetskonflikt, inte bara med mamma och pappa utan också med mormor och morfar samt farmor och farfar. Och barnet självt kan inte göra så mycket åt sin situation.

Det är just utifrån barnens perspektiv som jag tycker att det är viktigt att lyfta fram denna fråga för att se hur det fungerar och för att se om det möjligtvis går att åstadkomma någon förbättring. Med detta har jag inte sagt att man måste åstadkomma en lagändring. Det kanske räcker, som statsrådet själv säger, med information och att problemet uppmärksammas.

Anf. 19 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag delar Chatrine Pålssons oro för denna fråga; det har jag sagt tidigare. Och jag tror att problemet när det gäller socialnämnderna närmast ligger på informationssidan. Vi bör i varje fall börja i den ändan.

Jag har för avsikt att ta upp denna fråga med Socialdepartementet. Låt oss i första hand avvakta utgången av det, för att se vad det kan ge!

Anf. 20 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det positiva svaret. Vi måste alla tillsammans se till att barnens perspektiv kommer fram betydligt kraftfullare i all lagstiftning, speciellt i sådan lagstiftning som rör utomordentligt svåra situationer för barn.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 21 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Gudrun Norberg har frågat civilministern av vilket skäl den syrianska kyrkan i Sverige inte beviljas vigselstillstånd.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Bestämmelserna om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan har nyligen ändrats. Fr.o.m. den 1 juli 1993 gäller att ett annat trossamfund än Svenska kyrkan kan ges tillstånd att förrätta vigsel, om samfundets verksamhet är varaktig och samfundet har en sådan organisation att det på goda grunder kan antas att äktenskapsbalkens bestämmelser om vigsel och därmed sammanhängande åtgärder kommer att iakttas. Frågor om tillstånd prövas av Kammarkollegiet.

Tidigare prövades frågor om vigselrätt för trossamfund av regeringen. I propositionen om de nya reglerna framhölls att förutsättningarna för att ett trossamfund skall medges vigselrätt enligt den nya lagen bör vara väsentligen desamma som enligt regeringens tidigare praxis. Denna praxis redovisas i propositionen. Av den redovisningen framgår att det krävs att samfundets verksamhet har pågått under en inte obetydlig tid och den skall ha en viss omfattning.

När verksamhetens varaktighet bedöms kan även verksamhet utomlands tillmätas viss betydelse. I regel krävs dessutom ett ganska betydande antal medlemmar. Som ett riktmärke har använts att medlemmarna bör vara fler än 3 000. Det krävs också i regel att samfundet har antagit stadgar som ger besked om vissa förhållanden i samfundet. Vidare beaktas kvalifikationerna hos den eller dem som avses bli vigselförrättare. Slutligen fordras det att samfundet har en vigselordning som uppfyller vad som krävs för att en vigsel skall vara giltig enligt äktenskapsbalkens regler.

Det kan inte komma i fråga att diskutera ett enskilt fall här i riksdagen. Alla ansökningar om vigselrätt prövas med tillämpning av de regler som jag nu har redogjort för.

Anf. 22 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret.

Sedan lång tid tillbaka finns många syrianer bosatta i Sverige. Många syrianer har också svenskt medborgarskap. Deras kristna tro utövas i syrianska församlingar, och huvudförsamlingen ligger i Södertälje. I Örebro finns en stor syriansk församling, Mariakyrkan. Där förrättas gudstjänster med flera hundra deltagare varje helg. Kyrkan är också en naturlig samlingsplats för syrianerna mellan mässorna. Där finns lokaler för samvaro mellan människor i alla åldrar.

Syrianerna ser det själva som en besvärande omständighet och ett misstroende att de inte har vigselrätt. Varje vigsel som sker i Mariakyrkan måste kombineras med en borgerlig vigsel för att den skall vara giltig. De ställer sig givetvis frågande, inte minst med utgångspunkt i att andra både svenska

och utländska fria samfund har vigselrätt i Sverige. Det är inte mindre än 37 stycken för närvarande.

När jag har studerat lagen om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan, har jag inte heller funnit svar på frågan. Det är klart att jag undrar om statsrådet har för avsikt att ta initiativ till att också den syrianska kyrkan får vigselstillstånd.

Anf. 23 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag kan inte ta ett sådant initiativ. Men det är klart att syrianska kyrkan kan ansöka hos Kammarkollegiet om ett vigselstillstånd. Då kommer ansökan att bedömas enligt de regler jag nyss redogjorde för. I den mån som syrianska kyrkan har ansökt tidigare och inte har fått vigselstillstånd, beror det naturligtvis på att det har fallerat på någon av de punkter som det har varit fråga om.

Anf. 24 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar för det förtydligade svaret. Det låter betydligt mera positivt än det inledande svaret. Syrianska kyrkan har redan tidigare ansökt om att få vigselrätt, men har fått avslag. Jag vet inte vilket av kriterierna som inte har uppfyllts, om det är något som inte har uppfyllts.

Som jag förstår saken, ser statsrådet positivt på att syrianska kyrkan skall få vigselrätt. Jag ser fram emot det och hoppas att det blir så.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1993/94:338 om Volvos lokaliseringsbidrag till Uddevallafabriken

Anf. 25 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag ber om förlåtelse för en litet sen ankomst.

Herr talman! Lennart Nilsson har frågat mig om regeringen kommer att ge Uddevallaregionen del av det återkrävda lokaliseringsbidraget som Volvo erhöll i samband med det s.k. Uddevallapaketet för att öka antalet arbetstillfällen.

Bakgrunden till frågan är att regeringen den 27 januari i år avslog Volvos överklagande av NUTEK:s beslut om återbetalning av det lokaliseringsbidrag bolaget erhållit för investeringar i Uddevallafabriken. Beslutet innebär att Volvo senast den 31 december 1995 skall betala tillbaka drygt 115 miljoner kronor samt att bolaget fr.o.m. i dag får erlagga ränta.

Alla regionalpolitiska medel som riksdagen ställer till regeringens förfogande utan geografiska öronmärkningar, fördelar regeringen över landet med hänsyn främst till de långsiktiga problemens svårighetsgrad. Detta gäller även de medel som av olika anledningar återbetalas till staten.

Samtliga länsstyrelser tilldelas medel för regionala utvecklingsinsatser. Dessa kan användas till företagsstöd i stödområdena, till glesbygdssöd i områden som länsstyrelserna utpekar samt till projektverksamhet i samtliga

län. Härutöver disponerar NUTEK och regeringen medel för främst företagsstöd i stödområdena.

Regeringen har tidigare, i samband med neddragningarna i bilindustrin för drygt ett år sedan, beviljat länsstyrelserna i Göteborgs- och Bohus län samt Älvsborgs län extra medel för regionala utvecklingsinsatser. Extra medel har också beviljats för otraditionella arbetsmarknadspolitiska insatser i den s.k. Fyrstadsregionen, i vilken bl.a. Uddevalla ingår.

Jag känner också till att det pågår ett arbete med gemensamma utvecklingsprojekt mellan kommunerna i Fyrstadsregionen och berörda länsstyrelser. Det är bra och nödvändigt att den regionala och lokala nivån på detta sätt medverkar i arbetet med att utveckla näringslivet.

Jag följer utvecklingen i Uddevalla och i Fyrstadsregionen mycket noga. Jag har tidigare träffat landshövdingarna i de berörda länen, och jag kommer inom kort att träffa representanter för Uddevalla kommun.

Anf. 26 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Nu kan han pusta ut en stund och ta det lugnt. Man skall inte stressa här i livet. Det är inte bra.

Bakgrunden till frågan är att det ofta har cirkulerat frågor om huruvida dessa pengar var destinerade till Uddevalla för att öka sysselsättningen. Det var därför Volvo fick lokaliseringstöd. Egentligen önskar jag att Volvo skulle slippa behöva betala tillbaka dessa pengar och att de i stället används för att skapa arbetstillfällen. Det är naturligtvis viktigt.

Men nu när Volvo, med all rätt, är tvingat att betala tillbaka stöden, tycker i alla fall vi att det finns åtminstone ett moraliskt ansvar att satsa medlen i Uddevallaregionen med utgångspunkt i att avsikten var att skapa jobb. Nu kan jag konstatera att svaret är rakt upp och ner nej. Uddevallaregionen kommer inte att få del av pengarna.

Nu kan man konstatera att de långsiktiga problemen i Uddevallaregionen för tillfället ser ut att bli ganska svåra. Med utgångspunkt i att alla klutar har satts till från alla berörda håll i min region för att skapa alternativ, utgår jag från att ministern är medveten om att det finns långsiktiga bekymmer.

Med utgångspunkt i detta vill jag fråga statsrådet följande: Även om dessa pengar inte kommer Uddevallaregionen till del, är ministern beredd att medverka till att bevilja lokaliseringstöd till nya projekt som tas fram men där det är svårt att få tag i kapital?

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Lennart Nilsson och jag har ett gemensamt intresse av att denna viktiga industriregion som ger och har gett vårt land stora exportinkomster så fort som möjligt kan återgå till en fullgod ordinarie arbetsmarknad med ett rikt, växtkraftigt näringsliv.

Vidare har vi frågan om pengarna. Det händer rätt ofta, i alla fall då och då, att saker och ting inte fullföljs som det var tänkt. Då tas pengarna tillbaka. Men pengarna finns kvar inom de regionalpolitiska anslagen.

Jag har tidigare sagt och säger återigen att den dialog som vi för med berörda landshövdingar och kommuner – jag redovisade ju i svaret att Udde-

vallaärendet är på väg till mig – är av den arten att jag förutsätter att vi gemensamt får hjälpas åt för att utvecklingen skall bli så bra som möjligt. Till saken hör i det kortsiktiga perspektivet att Arbetsmarknadsverket i dag har mycket gott om medel. Om de där tillgängliga medlen inte räcker till, kan därför via Arbetsmarknadsstyrelsen ytterligare medel omfördelas till denna region.

Det görs också en hel del långsiktiga insatser med hjälp av arbetsmarknadsmedlen. Men vad Lennart Nilsson är ute efter är att det skall komma i gång en långsiktig industriell verksamhet, och det får vi, som sagt, resonera om.

Jag kan också nämna att vi håller på att utarbeta en regionalpolitisk proposition, där det kommer att föreslås en ökning av länsanslagen. Man får vid fördelningstillfället ta hänsyn till hur det står till i olika regioner.

Anf. 28 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag är glad att konstatera att statsrådet säger att vi skall hjälpas åt. Jag tar detta som ett löfte om en utveckling av denna region. Börje Hörnlund sade ju att han hoppades på en återgång till en stark industriregion.

Det har under senare år inträffat en hel del nedläggelser – av varvet, av en fönsterfabrik, av ett regemente, av konfektionsindustri, av Volvos fabriker osv. Från att tidigare ha haft en 40-procentig andel industrisysselsatta i Uddevalla är vi i dag nere på en nivå av ungefär 8–9 %. Vi behöver bygga upp vår industristruktur igen, om vi skall kunna hävda oss för framtiden. Jag utgår därför från att Börje Hörnlund, när han säger att vi skall hjälpas åt, också är beredd att medverka till olika former av understödjande för att klara en uppbyggnad av industristrukturen i Uddevalla.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1993/94:342 om sågverket i Stocka

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att sågen i Stocka skall kunna drivas vidare så att de arbetslösa sågverksarbetarna kan få sina arbeten tillbaka.

Bertil Måbrink anför också att det finns spekulanter till den av Modo nedlagda sågen, men att företaget av konkurrensskäl inte vill sälja.

Sågverksindustrin har i dag en god konjunktur. Av olika skäl sker vissa omstruktureringar med nedläggelser och nyetableringar som följd. Detta berör hela landet. Regeringen kan, som Bertil Måbrink är medveten om, inte lägga sig i beslut som fattas av enskilda företag.

Jag är medveten om det besvärliga arbetsmarknadsläget i Nordanstigs kommun, där Stocka ligger. Kommunen är därför inplacerad i tillfälligt stöd-område. Denna åtgärd syftar till att stimulera företagen till att öka investeringarna och sysselsättningen.

Anf. 30 BERTIL MÅBRINK (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Modo är ett företag som enligt min uppfattning verkligen visar sin makt. Man menar därifrån att det inte är särskilt betänkligt att ett sextiotal sågverksarbetare vid sågen i Stocka i Nordanstigs kommun har slängts ut i arbetslöshet. Dessutom resonerar Modos ledning också så, att man till varje pris skall blockera alla de möjligheter som finns för att de arbetslösa sågverksarbetarna skall få tillbaka sina jobb vid sågverket i Stocka.

Det är inte första gången som Modo agerar på det här sättet. Man har upphört med sågningen i Stocka, och i samband med detta har flera spekulanter varit intresserade av att driva sågen vidare. Till detta säger Modo nej. Det avslöjande argument som anförs av företaget är att man inte vill ha konkurrens. Men företaget behöver inte bekymra sig om konkurrensen när det gäller det svenska sågtimret. Såvitt jag förstår är de som är intresserade av att köpa sågen beredda att garantera att de skall ta sågtimret från Baltikum och Ryssland.

Nu säger Börje Hörnlund att regeringen inte kan lägga sig i beslut som fattas av enskilda företag, och jag vet att det är så. Men vilken egen uppfattning har Börje Hörnlund? Kan Börje Hörnlund exempelvis tänka sig att, utan att därmed gå in på några olagligheter, tala med företagets ledning om de olika situationerna och om det aktuella exemplet med Stockasågen? Man bör väl kunna ställa vissa krav på ett företag som får skattelättnader osv. Man bör väl från regeringens sida kunna tala med företaget, också med tanke på att sågverksindustrin, såsom arbetsmarknadsministern säger, i dag har en god konjunktur.

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Oavsett vad jag eller regeringen tycker bör jag, regeringen och Bertil Måbrink vara på det klara med att företagen har att själva fatta sina beslut. Vad Bertil Måbrink väddar om är väl ett litet underhandssamtal. Om virkesförsörjning och annat gestaltar sig på ett sådant sätt att det finns en möjlighet att ge ett antal människor arbete under en längre eller kortare tid – man vet ju aldrig hur länge sågverkskonjunkturer består – är det naturligtvis från mina utgångspunkter mycket intressant.

Jag har inte någon uppfattning om hur virkesförsörjningen ser ut inom det aktuella området. Man kör ju ibland virket rätt långa vägar. Jag kan inte heller bedöma möjligheterna till virkesförsörjning från t.ex. Ryssland. Utan förpliktelse kan jag naturligtvis ta upp ett litet underhandssamtal, dock utan redovisningsskyldighet.

Anf. 32 BERTIL MÅBRINK (v):

Herr talman! Det sista som arbetsmarknadsministern sade var betydelsefullt. I mitt första inlägg låg en vädjan om just en sådan kontakt. Arbetsmarknadsministern behöver inte redovisa resultatet här. Jag tycker inte att man skall ställa sådana krav. Det viktigaste är att arbetsmarknadsministern agerar.

Jag tror vidare att möjligheterna att få virke från Ryssland och från Baltikum är rätt stora, om man har de rätta kontakterna. Jag tror också att det

företag som nu är intresserat av att köpa sågen i Stocka har de rätta kontakterna med Ryssland och Baltikum. Där finns alltså stora möjligheter.

Det är viktigt för en kommun som Nordanstig att få i gång sågverksamheten igen. Denna lilla kommun har i dag en arbetslöshetsskå om ca 1 600 personer. Det är ett katastrofalt stort antal.

Det intressanta är också att Modo trodde att sågen i Örnsköldsvik skulle ha kapacitet att ta över den verksamhet som nu försvann vid sågen i Stocka, men det har visat sig inte vara fallet. Man har dessutom planer på att på landsväg transportera sågad gran ungefär 25 mil från Örnsköldsvik för justering i Hudiksvall och torkning i Stocka. Också det är en fullständigt vansinnig politik från företagets sida.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1993/94:343 om starta-eget-bidraget

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Liselotte Wågö har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att konkurrensen sätts ur spel till följd av att starta-eget-bidrag beviljas.

Som Liselotte Wågö påpekar i sin fråga skall starta-eget-bidraget användas på ett sådant sätt att konkurrenssnedvridning inte uppstår. AMS är mycket medvetet om att den aspekten är en viktig del i alla bedömningar.

Öhrlings Reveko har, på uppdrag av Arbetsmarknadsdepartementet och Näringsdepartementet, gjort en utvärdering av vissa aspekter på starta-eget-bidraget. Intervjuer gjordes med bidragsmottagare, arbetsförmedlare och konkurrerande företag. Bidragsmottagarna är till övervägande del nöjda med arbetsförmedlingens insatser. Av konkurrerande företagare är huvuddelen positiva eller neutrala till starta-eget-bidraget. Arbetsmarknadsverket prioriterar högt frågor som gäller konkurrensförhållanden och starta-eget-bidraget.

Många tecken visar nu att ekonomin är på väg uppåt. För att vi skall få en god ordinarie arbetsmarknad behövs många nya företagare och framtidsstro i befintliga företag. Det finns många bra företagsidéer. Regeringen anser att starta-eget-bidrag är ett bra sätt att stödja nyföretagande och att hjälpa arbetslösa till riktiga jobb.

Anf. 34 LISELOTTE WÅGÖ (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag vill redan initialt säga att jag är mycket positiv till starta-eget-bidrag och tycker att det är ett mycket fint initiativ. Jag vet också att det är en mycket grannliga uppgift att konstruera den här typen av bidrag så att inte missbruk uppstår.

Bakgrunden till min fråga är att jag på senare tid blivit kontaktad av två branscher. Det är taxibranschen och det är frisörbranschen.

Det första exemplet gäller taxi. På en ort fanns det två konkurrerande taxi-företag, varav det ena gick i konkurs. I samband med den konkursen erbjöds

unga människor att bli egna företagare genom att köpa bilarna från det konkursdrabbade företaget. Det gjorde man med hjälp av starta-eget-bidraget.

Jag vet att det fanns tveksamhet på arbetsförmedlingen. Men jag har också en känsla av att man på något sätt kände sig pressad, som man sade till mig, att till varje pris dela ut de här bidragen. I en konkurrerande verksamhet som taxi, med alla de problem som redan finns i branschen, är det klart att man inte kan säga att det är konkurrensneutralitet när man går in i en bil med 500 kr på fickan redan innan man har startat bilen. Det är alltså litet grand mot den bakgrunden som jag har ställt frågan.

Nu ser jag i svaret att man har varit uppmärksam från Arbetsmarknadsdepartementet och gjort en utvärdering. Har arbetsmarknadsministern för avsikt att göra ytterligare en utvärdering när det här försöket är slutfört?

Anf. 35 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det görs sådana här stora utvärderingar ungefär vart tredje år. Det var speciellt intressant att göra den här utvärderingen nu, i den lågkonjunktur och det dåliga sysselsättningsläge som vi varit inne i, med en väldigt hög andel starta-eget-bidrag.

Det har i de båda senaste utredningarna visat sig att överlevandegraden är lika god när arbetslösa startar eget som när det startas eget på annat sätt. Det är egentligen ett överraskande bra resultat, för det är ju en mindre del av befolkningen som företagarna då väljs ifrån. Men nöden har ingen lag och därför satsas det rätt ordentligt.

När det gäller de båda exempel som Liselotte Wågö tar upp är det också min erfarenhet, och jag förutsätter att det också är Arbetsmarknadsverkets erfarenhet, att det här är två branscher – det finns ett par till – där det är speciellt viktigt att noga titta på konkurrensfrågorna. På sina ställen förekommer det överetableringar på en lokal mindre arbetsmarknad.

Anf. 36 LISELOTTE WÅGÖ (m):

Herr talman! Det finns säkert andra branscher. Jag har också mött många positiva reaktioner på dessa bidrag från dem som det har fungerat mycket bra för. Men just i de här branscherna är jag väldigt orolig för att staten går in med en subvention och kanske dumpar priser. Samtidigt underminerar man marknaden för redan etablerade verksamheter just på de ställen där man redan har en överetablering och en stenhård, för att inte säga mördande, konkurrens.

Jag delar alltså arbetsmarknadsministerns uppfattning att det här är en typ av bidrag som man måste se långsiktigt. Det här bidraget skall leda till varaktigt arbete och till en framtidsmöjlighet för den som blir föremål för det. Skulle man inte förstå bättre, utan kanske gå in med priser som gör att man på sikt ändå inte kan överleva, och samtidigt underminera ett redan etablerat företag är det ganska olyckligt.

Delar arbetsmarknadsministern min uppfattning i den här frågan?

Anf. 37 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det måste vara rejäla spelregler både vid bedömandet och i konkurrenssituationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1993/94:350 om arbetslöshetsersättningen och familjehemsföräldrar

Anf. 38 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Liisa Rulander har i sin fråga redovisat att familjehemsföräldrar inte får rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Med anledning härav har hon frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra den ekonomiska tryggheten för denna grupp.

Den problematik som frågeställaren tar upp sammanhänger med grundprincipen för arbetslöshetsförsäkringen. Enligt denna princip skall försäkringen endast ge ersättning mot inkomstförlust i samband med arbetslöshet. Detta förutsätter i sin tur att personen haft ett förvärvsarbete som han eller hon förlorat.

Jag känner inte till omständigheterna i det av frågeställaren redogjorda fallet, men förmodligen har de tillämpande instanserna bedömt att den sökande inte haft något förvärvsarbete som kan tillgodoräknas för rätt till ersättning från försäkringen.

För närvarande pågår ett arbete i regeringskansliet med att utforma ett förslag till en ny arbetslöshetsförsäkring. I detta sammanhang diskuteras även kvalifikationsvillkoren för försäkringen.

Anf. 39 LIISA RULANDER (kds):

Herr talman! Det svar som arbetsmarknadsministern ger är varken uttömmande eller tillfredsställande. Det visar återigen att vård i hemmet inte är tänkt att uppvärderas särskilt mycket. Jag kanske missuppfattar svaret. Jag hoppas naturligtvis att de kvalifikationsvillkor som diskuteras skall bli en statushöjande åtgärd för familjehemsföräldrar.

Många barn behöver vård. Ca 12 000 barn omhändertas varje år för samhällsomsorg, därför att de av någon anledning behöver ha föräldrastöd som de inte får i sitt eget hem. Det är mycket svårt att hitta familjer som vill ägna sitt liv åt det här sociala arbetet i sina egna hem. De flesta människor är också beroende av en fast och förutsägbar inkomst för att klara sina kostnader. Många familjer drar sig alltså för att engagera sig, eftersom osäkerheten om placeringens varaktighet är så stor. Dessutom kostar varje kvadratmeter boyta, även endast sporadiskt utnyttjad, stora summor i dag.

Ett kostnadseffektivt alternativ till institutioner är familjehemsvård. Där ges också ganska kvalificerad vård, om man får kontinuitet och utbildning i det. Men det är inte många som kan satsa på det sättet i dag, därför att man inte vet hur långvarig placeringen blir. Därför vore det mycket värdefullt att höra hur arbetsmarknadsministern ser på vård i hemmet av andras barn. Detta innebär dygnet-runt-tjänst, även om det inte kallas förvärvsarbete i

normal beteckning. Det blir trots allt en inkomstförlust för den familj som förlorar ett barn och kanske inte får ett nytt i stället.

Prot. 1993/94:60
15 februari 1994

Svar på frågor

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det är alltid svårt för ett enskilt statsråd, och det är inte heller tillåtet, att gå in i enskilda fall där myndighetsutövande sker. Däremot är det möjligt att ändra på lagar och bestämmelser som framöver ger annorlunda spelregler. Jag kan alltså för min egen del säga att mycket erfarenhet från hemsjukvård, mycket erfarenhet från glesbygd – där det är ont om institutioner och väldigt mycket sker i hemmet – gör mig till en varm förespråkare för att även den typen av arbetsuppgift skall belönas och värdesättas på rätt sätt.

När det gäller det arbete som pågår kan jag inte uttala mig. Det är först fyra partier och sedan helst en hel riksdag som skall stå bakom det förslag som läggs fram.

Anf. 41 LIISA RULANDER (kds):

Herr talman! Jag förstår att ett enskilt statsråd inte kan gå in på detta på det grundliga sätt som jag naturligtvis ändå hade önskat att vi hade kunnat göra. Detta gäller heller inte ett enskilt fall, även om jag har relaterat till ett fall där en stöd- och kontaktfamilj fick arbetslöshetsersättning och nämnt att ett familjehem inte kan få det.

Det är mycket förvånande brister i det regelverk som existerar i dag. En stöd- och kontaktfamilj behöver inte alls basera vare sig inkomster, bostadssytor eller levnadsförhållanden på de placerade barnen, som kommer sporadiskt, i den omfattning som ett familjehem får göra. I ett familjehem jobbar man ofta väldigt många år, ja, en livstid. Ofta tar man emot barn när de är små, och barnen flyttar först när de är vuxna och klarar sig själva. Det är en mycket vanlig bild.

Jag efterlyser just den synen på det här arbetet. Det skall inte vara som det var förr. Då sågs man som änglamakerska eller som någon som utnyttjade andras behov. Vi måste se familjehemsvården som ett viktigt komplement till socialarbetarna och institutionerna i samhället. Det gäller i och för sig även HVB, men de har andra möjligheter att skaffa sig ersättningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på frågorna 1993/94:339 och 340 om krigsmaterielexport

Anf. 42 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Martin Nilsson har frågat mig *dels* om KMI eller regeringen givit klartecken till export av viss övrig krigsmateriel till en eller flera av staterna kring Persiska viken, *dels* huruvida regeringen avser återkalla de positiva förhandsbesked som kan ha getts beträffande nya krigsmaterielaffärer med Indonesien. Jag avser besvara frågorna gemensamt.

Herr talman! I beredningen av samtliga ärenden rörande utförsel av krigsmateriel vilka är av utrikespolitiskt intresse hörs den på parlamentarisk

grund tillsatta Rådgivande nämnden i krigsmaterielexportfrågor. Såväl denna som tidigare regering har gjort det till praxis att inte tillstyrka sådana exportärenden som avstyrkts av den rådgivande nämnden.

De enskilda utförelseärendena är underkastade utrikessekretess, varför jag är förhindrad att uttala mig om dem. Vad gäller den faktiska exporten år 1993 vill jag hänvisa till den årliga skrivelse om krigsmaterielexporten som regeringen avser förelägga riksdagen i slutet av nästa månad.

Anf. 43 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag skall börja med att tacka Ulf Dinkelspiel, inte för detta svar utan för ett svar som jag fått skiftligt. Det är ett svar på en fråga som jag har ställt tidigare angående det svenska försvarets mintillförsel. Jag delar i och för sig inte uppfattningen i svaret, men jag vill ändå tacka för att jag har fått det.

Jag tycker att svaren på de här frågorna är mindre tydliga. När det gäller Indonesien har statsrådet Dinkelspiel tidigare uttalat sig här i kammaren om att han anser att situationen avsevärt har förbättrats i fråga om synen på de mänskliga rättigheterna. Verkligheten är nu inte sådan. Det är flera kännare och bedömare eniga om. Inte minst Amnesty Internationals rapporter visar på det.

Tidigare har man i den rådgivande nämnden haft en princip om att det skall vara enighet, alla partier skall stödja beslutet. Det har även mitt parti gjort i den rådgivande nämnden.

Men nu har det gjorts uttalanden, bl.a. har Socialdemokraternas utrikespolitiska talesman kraftfullt uttalat att han inte delar den uppfattningen. Det har skett en förändring i synsättet. Därför anser jag att detta borde tas upp till förnyad prövning. Det är synd att regeringen inte har gjort det.

När det gäller länderna vid Persiska viken handlar frågan inte om enskilda utförelseärenden. Den handlar om huruvida regeringen och KMI har öppnat upp nya länder och om man nu har accepterat länder kring Persiska viken som tidigare har varit oacceptabla för krigsmaterielexport. Där är det också bevisat att det förekommer kränkningar av de mänskliga rättigheterna, odemokratiska val, godtyckliga arresteringar, hundratals politiska fångar osv. I de här länderna har man dessutom en kraftig upprustningsnivå.

Jag måste fråga en gång till om man har haft dessa ärenden uppe, vilket t.ex. KMI hävdar. Om statsrådet Dinkelspiel inte vill svara på den här konkreta frågan undrar jag om man anser att länderna kring Persiska viken är acceptabla för krigsmaterielexport i framtiden.

Anf. 44 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Låt mig först ta upp detta med Indonesien. Där är det fråga om s.k. förhandsbesked som avges av Krigsmaterielinspektören. De binder inte regeringen eller den rådgivande nämnden. Det kan alltså inte bli fråga om återkallande av något eftersom det inte är ett formellt beslut av regeringen.

Innan en affär aktualiseras återkommer dessa frågor för ställningstagande. Då får den rådgivande nämnden, där alla aktuella partier som har tagit ställning för ett förhandsbesked fortfarande ingår, tillfälle att ånyo

pröva detta innan någon export blir aktuell. Jag kan försäkra Martin Nilsson om att alla sinnesförändringar hos Martin Nilssons parti kommer att reflekteras i Rådgivande nämnden i den mån de är representativa för partiet.

När det gäller exporttillstånd till ett antal länder i Mellersta östern har vi en ny krigsmateriellagstiftning. Den gör en mycket klar åtskillnad mellan övrig krigsmateriel och krigsmateriel för strid. Även om vi i dag inte har den statistik som är aktuell för 1993 och som går tillbaka på tidigare beslut vågar jag redan nu förutskicka att den kommer att visa på en viss begränsad export av övrig krigsmateriel. Det är i allmänhet fråga om följdleveranser till tidigare leveranser. De kommer att reflekteras i statistiken.

Anf. 45 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det förtydligar innehållet något. Jag tycker att detta ger klara tecken på att det faktiskt har skett vapenexport eller export av övrig krigsmateriel. Även om det rör sig om följdleveranser till gamla exportaffärer är det fortfarande fråga om krigsmateriel. Då omfattas det av den lagstiftning som finns.

Frågan är då om regeringen anser, ovsett om det har skett tidigare leveranser eller inte, att staterna kring Persiska viken uppfyller de krav som man kan ställa när det gäller mänskliga rättigheter och demokratiska val. Dessa krav ställs bl.a. i riksdagens riktlinjer för krigsmaterielexport. Det har ju också betydelse för regeringens och KMI:s inställning när det gäller nya exportaffärer med övrigt krigsmateriel. Är dessa länder öppna för nya affärer med övrigt krigsmateriel?

Anf. 46 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! När det gäller följdleveranser säger vår krigsmateriellagstiftning att vi skall medge export om det inte finns ovillkorliga exporthinder. I det här fallet är det ofta fråga om reservdelar och liknande till materiel som icke var att betrakta som krigsmateriel under den tidigare krigsmateriellagstiftningen.

Det finns dessutom övergångsbestämmelser som skulle kunna tala för att man ändå beviljar export även om det hade funnits speciella hinder. Det är fråga om leveranser bona fide som en reflex av tidigare fattade beslut.

Sedan ställer Martin Nilsson frågan om det finns länder i detta område som motsvarar riktlinjerna trots att där finns kränkningar mot mänskliga rättigheter. Svaret på den frågan är ja. Det finns länder som väl kvalificerar sig. Martin Nilsson kanske borde ha redovisat det fulla kriteriet för mänskliga rättigheter. Jag får återkomma till det.

Anf. 47 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! Det är ointressant hur det var tidigare. Det finns en lagstiftning som detaljerar vad som är krigsmaterielexport i dag. Jag tror att de flesta uppfattar krigsmaterielexport som just export av krigsmateriel och att det borde omfattas av den lagstiftning som faktiskt finns i dag.

Det är intressant att svaret tydligen blir att det är öppet för nya affärer med dessa länder kring Persiska viken. Det är en tolkning som kanske får föranleda senare åtgärder. Jag tycker inte att man här kan hitta den respekt

för mänskliga rättigheter som är grundläggande i de riktlinjer som riksdagen har antagit för krigsmaterielexport.

Den generella regeln är att krigsmaterielexport är förbjuden till dess att regeringen har givit dispens. Dispens ges endast till länder som uppfyller de kriterier vi har satt upp, och där är man hård. I det här fallet har man inte uppfyllt kriterierna.

Anf. 48 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! I den första delen är jag helt enig med Martin Nilsson. Det är den nuvarande krigsmateriellagstiftningen och alla dess bestämmelser som skall tillämpas.

Det är med den utgångspunkten som Rådgivande nämnden, i vilken också Martin Nilssons parti ingår, har ansett att det finns möjligheter för viss export och att man bör medge sådan på basis av den nu existerande krigsmateriellagstiftningen.

När det gäller den andra frågan upprepar jag att frågorna om export till vissa länder i Mellersta östern har prövats i rådgivande nämnden. Man har funnit att export till dessa länder av viss materiel är i linje med krigsmateriellagstiftningen. Vi går aldrig emot ett beslut i Rådgivande nämnden. Det har icke bedömts att det där, för att använda krigsmateriellagstiftningens ord, försiggår omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter, som är kriteriet när det gäller export av övrig krigsmateriel.

Anf. 49 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! Jag har egentligen inte så mycket mer att säga än att jag beklagar det faktum att riksdagen och svenska folket i dag har fått sig till dels ytterligare en bekräftelse på att nya krigsmaterielexportmarknader tydligen öppnas i den liberalisering som har pågått under de senaste åren och under den nuvarande regeringen.

Anf. 50 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Jag vill bara upprepa att varje beslut som har fattats om avslag på export och i en del fall om att säga ja till export till de berörda länderna har fattats på basis av den nya krigsmaterielexportlagstiftning som har antagits här i riksdagen, med mycket bred majoritet och med överväldigande stöd också från Martin Nilssons parti.

Detta har gjorts på grundval av en bred partipolitisk enighet. Vi skulle inte i något fall där Martin Nilssons parti – eller något annat parti, för den delen – i Rådgivande nämnden har gått emot export ha medgivit sådan. Detta är den praxis som den här regeringen följer, och det är den praxis som också den tidigare regeringen följde när det gäller alla krigsmaterielexportfrågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 51 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Ulrica Messing har frågat mig hur jag avser att handlägga frågan om de alternativa sträckningarna av Ostkustbanan och väg E 4 genom Norraladalen utanför Söderhamn.

Bakgrunden och läget är följande. Norraladalen är av riksintresse för kulturminnesvården. En arbetsplan för en ny dragning av E 4 i en östlig sträckning fastställdes i augusti 1993 av Vägverket. Arbetsplanen har överklagats, och ärendet handläggs i Kommunikationsdepartementet.

Banverket ansökte i maj 1993 hos regeringen om expropriationstillstånd för en ny dragning av Ostkustbanan i en västlig sträckning. Ärendet handläggs i Kommunikationsdepartementet.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län begärde i september 1993 att regeringen prövar båda projekten enligt 4 kap. 2 § NRL.

Frågan om tillåtlighetsprövning, som regeringen skall ta ställning till innan övriga ärenden kan avgöras, remitterades i september 1993 till ett antal myndigheter. Några myndigheter, bl.a. Riksantikvarieämbetet, anser att projekten bör bli föremål för en samlad tillåtlighetsprövning hos regeringen. Några myndigheter, bl.a. Koncessionsnämnden för miljöskydd, anser att regeringen kan göra den erforderliga prövningen enligt väglagen och expropriationslagen, av de ärenden som redan finns på regeringens bord.

En ny väg och en ny järnväg skall alltså dras genom ett område av riksintresse för kulturminnesvården. Vägverket och Banverket har valt var sin sträckning genom dalen. Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet anser att en samlokalisering i den östliga sträckningen enligt Vägverkets arbetsplan är den lämpliga. Den är emellertid något dyrare än en västlig sträckning.

Ärendet bereds för närvarande, och som Ulrica Messing väl vet kan jag inte föregripa regeringens beslut.

Anf. 52 ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. Det är just med anledning av att det här ärendet har beretts så länge som jag ställer frågan. Det kanske statsrådet förstod.

Det är ända sedan i oktober i höstas som regeringen har haft den här frågan på sitt bord. Jag vet att det är ett fint område som sträckningen skall dras genom. Det är kulturminnesrikt, och man måste ta hänsyn till många saker.

Jag ifrågasätter inte det. Jag tycker att det är bra att man gör ytterligare en miljöprövning. Så länge det finns frågor som man måste besvara skall man göra det innan hela projektet dras i gång. Det tycker jag är jätteviktigt. Men eftersom det här är ett stort projekt finns det kanske också möjligheter att börja i de ändrar som man faktiskt är överens om.

Nu vet jag att det inte går enligt naturresurslagen. Jag tycker att det är olyckligt, eftersom den sträcka som skall miljöprövas är väldigt kort och projektet i sig är väldigt långt.

Våra kommuner har tillsammans med länsstyrelsen och landstinget gått in med egna pengar i det här projektet. Genom anslag från regeringen har vi

Svar på frågor

nu också fått pengar för uppbyggnad av Ostkustbanan, till reparationer både av järnvägen och av vägen.

Det här är en litet speciell situation. Det är inte så ofta som man står med pengar färdiga för ett projekt som också är projekterat och klart. I många delar skulle man faktiskt kunna börja med arbetet redan nästa månad, om bara den korta sträckningen genom Norraladalen var avgjord. Därför är det jätteviktigt att man påskyndar det här arbetet och verkligen kan komma till skott, så att vi kan använda de pengar som vi nu har till att sätta in alla arbetslösa som finns i arbete med det här projektet.

Inte minst sysselsättningen är viktig. Jag tycker att också miljöfrågan är viktig. Vi vet att det skulle förbättra miljön hos oss om man fick en ny dragning. Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det också jätteviktigt att den här sträckningen blir bättre. Nu är den faktiskt väldigt dålig på sina ställen.

Anf. 53 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag håller med Ulrica Messing om att ärenden skall behandlas så fort som möjligt. Jag håller också med om att det är ett stort projekt. Sysselsättningen behövs, och det är samtidigt en viktig miljöfråga även här.

Att man har fått pengar till projekt måste inte betyda att man har godkänt lokaliseringen för projektet. Den missuppfattningen är väldigt utbredd. Man kan bestämma sig för att t.ex. E 4:an skall ändras och förbättras, och så anslår man pengar till det, men sedan måste det i alla fall till avvägningar gentemot miljöfrågorna för att man skall få den bästa dragningen. Det tycker jag inte i sig är alldeles onaturligt.

Men vi står nu inför det bekymret att vi har en väglag vilken behandlar vägprojekten och enligt vilken det åtminstone någonstans under projektets gång krävs miljökonsekvensbeskrivningar medan vi däremot inte har någon banlag som ställer samma krav på Banverket, utan det har valt att gå in och begära en expropriation. Samtidigt har Vägverket, Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelsen i Gävleborgs län och faktiskt också Söderhamns kommun förordat det östliga alternativet.

Vi diskuterar nu den här frågan i regeringen, och jag hoppas på att vi skall kunna fatta ett beslut ganska snart.

Anf. 54 ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att poängtera att vi är överens om att projektet skall bli av. Nu har vi arbetat med den här frågan nästan sedan 60-talet, och på allvar under hela 80-talet. Av en mängd olika skäl är vi överens om att projektet skall bli av, och vi tycker att det är viktigt. Jag som bor i länet tycker att det är viktigt ur flera olika perspektiv. Det är en liten del, i det här stora sammanhanget, som ännu inte är klar.

Därför tycker vi att det är så viktigt att det, nu när vi är överens i det stora hela, är bra om vi kan skynda på den lilla bit som nu faktiskt bromsar upp ett jättestort projekt och som sätter många käppar i hjulet för oss.

Anf. 55 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Vi har fått uppvaktnings av kommunen, och jag är mycket väl medveten om att kommunen tycker att det är oerhört viktigt att vi snabbt fattar ett beslut.

Vi har haft en förfrågan ute när det gäller prövning enligt kap. 4, eftersom vi är skyldiga till det när vi har fått en begäran om det, framför allt när vi har fått det från länsstyrelsen, som är den myndighet som skall ha ansvar för vår räkning på den regionala nivån.

Jag håller också med om att om man kan fatta ett bra beslut utan prövning enligt kap. 4, som tar väldigt lång tid, så är det naturligtvis mycket bra. Som jag sade pågår nu en diskussion i regeringen, och jag hoppas att vi skall klara av den så fort som möjligt.

Anf. 56 ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Bara en kort fråga till statsrådet: Hur snabbt tror statsrådet att "så fort som möjligt" är? Är det möjligtvis under våren?

Anf. 57 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Under våren måste det naturligtvis komma fram ett beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1993/94:349 om miljöprövningen av Dennispaketet

Anf. 58 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Eva Zetterberg har frågat miljöministern vad regeringen avser att göra för att en seriös miljöprövning skall ske av Dennispaketet och publiceras.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Den rapport som Eva Zetterberg hänvisar till har jag själv inte tagit del av. Däremot vill jag gärna redovisa det omfattande arbete som regeringen lagt ner på att utreda miljökonsekvenserna av Dennispaketet.

Regeringen överlämnade den 13 januari en proposition om finansiering av vissa väginvesteringar i Stockholms län m.m. till riksdagen. Propositionen föregicks av en redovisning från berörda kommuner och Länsstyrelsen i Stockholms län enligt 6 kap. 2 § naturresurslagen. Redovisningen omfattar bl.a. miljökonsekvenserna av Dennispaketet och remitterades till ett antal myndigheter. Detta material som redovisas i propositionen utgjorde underlag till regeringens förslag. Av propositionen framgår bl.a. att lånegarantierna är knutna till särskilda projekt som omfattar endast de delar av Dennispaketets väginvesteringar som har byggstart före juli 1995. Öster- och Vesterleden ingår inte bland projekten. Norra länken skall utformas enligt vissa villkor. Av Yttre tvärleden i norr ingår endast delen Häggvik-Edsberg inom Sollentuna samt Söderhall-Rösa i Norrtälje kommun. I söder ingår en del av Haningeleden och sträckan Fors-Jordbro.

Ett särskilt skydd för Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgårdsområdet aviseras i propositionen. Utformningen av vägtullarna skall utredas ytterligare innan ett förslag till lagstiftning presenteras för riksdagen. Differentiering av vägtullar som bidrar till att uppnå miljömålen skall prövas. Övriga

väganknutna miljöinvesteringar omfattar 859 miljoner kronor och skall användas till miljöförbättrande åtgärder i Stockholms inner- och ytterstad.

Av propositionen framgår vidare att lånegarantierna inte innebär något ställningstagande till de olika projektens utformning eller exakta lokalisering. Projekten skall före genomförandet prövas på sedvanligt sätt med tillämpning av gällande lagstiftning. Regeringen kommer, inom ramen för regeringskansliets fortsatta arbete, att noga följa det fortsatta arbetet med särskild observans avseende fullföljandet av de uppställda miljöpolitiska målen. Regeringens miljövärdberedning ordnar under våren en medling om Dennispaketet.

Vägverket framhåller i sitt yttrande över länsstyrelsens rapport "Dennis och miljön" att det i de fördjupade utredningar som pågår är särskilt viktigt att åtgärderna får den utformning som krävs för att målsättningarna med Dennispaketet, som bl.a. gäller miljön, säkras inför genomförandeprocessen och att Vägverket fortlöpande kommer att agera enligt denna princip.

Jag utgår från att Vägverket och övriga ansvariga myndigheter agerar enligt denna princip och inte undanhåller några fakta som belyser miljökonsekvenserna.

Anf. 59 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Görel Thurdin för svaret på min fråga, och jag har förvisso fått ett långt svar. Jag vill genast säga att jag inte tänker ta upp någon diskussion om de enskilda delarna i Dennispaketet; det finns andra tillfällen att diskutera det.

Vad min fråga handlar om är de konsekvensbeskrivningar för miljöns räkning som finns vad gäller Dennispaketet och som man från regeringens sida uppenbarligen inte har intresse av att lyfta fram. Jag är, minst sagt, oerhört förvånad över att regeringen och även biträdande miljöministern personligen inte har haft intresse av att ta del av den rapport som faktiskt redan finns på det här området, i vilken ett flertal statliga myndigheter, Stockholms stad, landstinget, osv. har varit engagerade. Den här miljökonsekvensbeskrivningen finns alltså redan. Jag kan därför inte låta bli att än en gång fråga: Varför vill man från regeringens sida inte ta del av den rapport som redan finns?

Fru talman! Jag vill också fråga om en passus i svaret som jag tyckte var mycket intressant, nämligen vad som sägs om medling om Dennispaketet. Vad innebär medling på detta område?

Hur kom det sig att man inför den proposition som kom om Dennispaketet, där man anslog medel för utbyggnad av vissa av de leder som vi här diskuterar, inte kunde, eller ville, ta del av miljökonsekvensbeskrivningen för att se för vilka delar en utbyggnad skulle vara möjlig? Och hur kan man från Miljödepartementets sida vara villig att gå in i förhandlingar om konkreta delar utan att ha ett fullständigt underlag?

Anf. 60 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Naturligtvis handlar det inte om att inte vilja ta del av den här rapporten. När jag har den på mitt bord skall jag gå igenom den, och det är klart att jag också skall se till att den finns på departementet. Nu har jag inte

hunnit med det, även om jag har konstaterat att det i tidningar har förekommit diskussioner kring den.

För min egen del vill jag hävda att det i det väldigt omfattande remissarbete som vi satte i gång kring "Dennis och miljön" och som också slutade i en rapport, framkom att det finns konflikter mellan miljömålen och Dennispaketet. Det fördes diskussioner kring miljöfrågorna. Remissinstanserna har också i sina yttranden lyft fram problematiken. Det är inte så att det inte finns underlag för att konstatera att delar av Dennispaketet definitivt strider mot t.ex. nationella miljömål. Av denna anledning innehåller den proposition som regeringen har lagt fram just de projekt som finns med, med mycket hårda krav på utformningen av Norra länken, för att den s.k. nationalstadsparken inte skall påverkas negativt.

Under den tid som har gått sedan jag hamnade på posten som mark- och planminister i den nuvarande regeringen har vi åstadkommit förändringar och förbättringar, och vi har också flyttat undan projekt som vi inte anser vara tillräckligt belysta för att komma i fråga just nu.

Jag är mycket förvånad över att Eva Zetterberg på det här viset ansätter mig, som just har lyft fram miljökonsekvenserna av Dennispaketet. Men jag kanske inte skall vara förvånad över detta.

Anf. 61 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Det är märkligt att Görel Thurdin blir förvånad över det, eftersom det är Miljödepartementet som har ansvar för att lyfta fram miljöaspekterna och uppenbarligen inte har velat göra det. Det är här fråga om en undersökning där flera statliga myndigheter har medverkat och bl.a. ställer sig frågorna: Löser vi flera miljöproblem än vi skapar? Löser vi flera problem samtidigt? Svaret blir sedan nej på ett flertal områden. Men från Miljödepartementet vill man inte ta del av den kunskapen. Att Görel Thurdin personligen inte kan få tag i alla rapporter som dyker upp förstår jag mer än väl, men jag utgår från att det finns fler personer som arbetar på departementet och att några har till uppgift att serva henne med sådant.

Jag kan inte låta bli att jämföra med den politiskt infekterade frågan om Öresundsbron, där man från den borgerliga regeringens sida anklagar Socialdemokraterna för att fatta beslut först och sedan ta miljökonsekvenserna. Är det inte precis samma sak som sker i den här frågan?

Jag är också mycket förvånad över vilka möjligheter som ges till demokratisk insyn i miljökonsekvenserna vad gäller Dennispaketet.

Anf. 62 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag vet inte i vilken ände jag skall börja.

När regeringen fattade beslut om propositionen kände vi inte till den här rapporten. Vi vet att myndigheter och kommuner naturligtvis fattar beslut utan att hela tiden skicka rapportering till oss i Miljödepartementet. Dessutom vet Eva Zetterberg mycket väl att jag inte kan gå in och styra och ställa på myndighetsnivå, för då uppfattas det som ministerstyre.

Däremot vill jag faktiskt på det bestämdaste säga att vi har lyft fram miljökonsekvenserna, och det är därför vi har fattat sådana beslut som vi har fattat. Detta går inte att jämföra med någon Öresundsbro! De lånegarantier

som ges, och som inte gäller för exempelvis Väster- och Österleden, innebär inte att den slutliga utformningen är godkänd, utan det skall fortfarande prövas. Vi har en väglag som kräver miljökonsekvensbeskrivningar i hanteringen, och vi har även annan lagstiftning som griper in.

Jag håller därför inte med Eva Zetterberg om att det inte har funnits miljökonsekvensbeskrivningar som underlag för vårt beslut. Däremot finns det inte tillräckliga miljökonsekvensbeskrivningar för de projekt som inte är med i propositionen.

Anf. 63 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Om det nu på Miljödepartementet finns en sådan angelägenhet om att se de miljökonsekvensbeskrivningar som ändå finns, ser jag fram emot att man från departementet kommer att framhålla det angelägna i att de rapporter som faktiskt finns publiceras. Där finns det mycket att hämta. Även om man i den proposition som har lagts fram inte har tagit med Öster- och Västerleden – vilket, det skall jag gärna säga, naturligtvis är bra – finns det i hela propositionen tveksamheter på enskilda delar, och detta borde enligt min mening definitivt underställas en betydligt större miljökonsekvensgranskning.

Men jag menar att det viktiga nu är den demokratiska aspekten, att medborgare och de som jobbar med de här frågorna får ta del av det underlag som faktiskt finns och att man från departementet inte enbart håller sig till vad Vägverket har anfört i den här frågan.

Anf. 64 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Vi har inte enbart hållit oss till vad Vägverket har sagt. Vi har skickat ut remiss till olika, tunga instanser i den här frågan. Jag hävdar mycket bestämt att vi har lyft fram demokratiaspekten.

Jag har inte beställt ett Dennispaket. Det var den förra regeringen som gjorde det. Jag var inte med när 14 män fattade beslut om att man skulle träffa en överenskommelse som sedan skulle genomföras. Det skedde innan vi började hantera den här frågan. Jag tänker inte ta på mig ansvaret för hur den förra regeringen hanterat Dennispaketet ur demokratisk synpunkt.

Vi har gjort det möjligt att föra en öppen debatt kring detta. Människorna har kunnat vara med. Organisationer har kommit upp till departementet och sagt att det för första gången är någon som lyssnar på dem. Så var det inte förut.

Jag tycker att vi har lyft fram demokratiaspekten. Medlingen möjliggör också en betydligt större insyn. Här skall föras fram ytterligare miljökonsekvensbeskrivningar, och forskare skall involveras. Det skall bli en liknande medling som när det gällde Öresundsförbindelsen.

Anf. 65 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag har fortfarande inte fått någon uppfattning om vad denna medling innebär. Jag skulle gärna vilja höra något mer om saken.

Jag vet att Görel Thurdin som enskild person och hennes parti inte har varit med att fatta beslut om Dennispaketet. Men icke desto mindre sitter

Görel Thurdin i den regering som nu med kraft driver Dennispaketet framåt och anslår pengar till enskilda delar.

Jag vidhåller att det är av största vikt att inte som i svaret enbart peka på vad Vägverket anser utan även att se till vad andra anser. Det är förvisso bra att man från departementet lyssnar på människor. Det skall man göra. Men det gäller att inte bara lyssna utan också omsätta de kunskaper man får sig till del från medborgarna i beslut eller se till att dåliga beslut inte genomförs.

Prot. 1993/94:60
15 februari 1994

Svar på frågor

Anf. 66 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag tycker inte att den proposition som lades fram var ett dåligt beslut. Det gäller t.ex. de delar som inte rör Norra länken. De finns många delar som gäller befintlig väg som skall förbättras därför att trafiksäkerheten rent ut sagt är bedrövlig. Redan befintliga förbindelser blir bättre.

När det däremot gäller Norra länken kommer det att ställas oerhört stränga krav. Man jobbar hela tiden med den just därför att den inte skall få de miljökonsekvenser som har varnats för även i denna remissomgång.

Jag hade naturligtvis kunnat läsa upp allt om Dennispaketet och miljö för Eva Zetterberg. Men det hade tagit mer tid än två minuter för att beskriva vad varenda remissinstans har sagt. Nu lyfte jag fram Vägverkets yttrande. Det är en huvudmyndighet i det här fallet. Jag visade på att trots att Vägverket har tagit fram materialet hade man där åsikter i frågan och ansåg att det fattades olika saker.

Medlingen innebär att en ny sorts diskussion lyfts fram för att vi med hjälp av forskare skall belysa beslutsunderlag, olika processer och konsekvenser av olika beslut. Det är vad det handlar om. Jag hoppas att Eva Zetterberg kommer att vara närvarande när denna medling går av stapeln.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1993/94:337 om vägen Forshälla-Torp i Uddevalla kommun

Anf. 67 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Lennart Nilsson har frågat mig när regeringen avser att fatta beslut om vägplanen för anläggning av väg Forshälla-Torp i Uddevalla kommun.

Arbetsplanen för den del av väg E 6 som Lennart Nilsson frågar om har från Vägverket inkommit till regeringen med en begäran om att regeringen skall fastställa planen. Anledningen härtill är att Vägverket och Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har olika uppfattning om hur passagen vid Sunningesund skall utformas.

Ärendet bereds för närvarande i regeringskansliet, bl.a. har synpunkter från länsstyrelsen på Vägverkets yttrande inhämtats. Det som tillförts ärendet sedan det inkom till regeringen måste kommuniceras med dem som är berörda av arbetsplanen. Kommunikeringen kommer att påbörjas inom kort och bör vara avslutad i mitten av mars. Om underlaget för ett beslut därefter

Svar på frågor

är tillräckligt bedömer jag att regeringen efter en intern slutberedning bör kunna fatta sitt beslut under senare delen av april månad i år.

Anf. 68 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Bakgrunden till den är av känt märke. Det har förekommit en debatt. Det gör det alltid när det gäller vägar i Bohuslän, eftersom Bohuslän ser ut som det gör, och det kan vi i och för sig inte hjälpa. Vi kan inte heller hjälpa att det är dyrt att bygga vägar i Bohuslän eftersom vi har den natur vi har.

Jag har framför allt varit rädd för att denna fråga skulle dras i långbänk. Det är bara att konstatera att det finns ett behov av att man snabbt kommer i gång med en fortsatt utbyggnad av E 6:an efter det att den står färdig vid Ljungskile.

Det finns olika uppfattningar, och det är därför frågan ligger på regeringens bord. Vid länsstyrelsens behandling fanns det en stor minoritet som förespråkade broalternativet framför tunnelalternativet av kostnadsskäl, säkerhetsskäl och andra skäl. Det är bara att konstatera att det fanns olika uppfattningar. Det är alltså inte hela länsstyrelsens uppfattning att man skall bygga en tunnel, utan det är en majoritet av länsstyrelsens ledamöter som har förslagit detta.

Det finns en bred enighet om att det måste till en utbyggnad över Sunningesund, oavsett om det blir en bro eller en tunnel. Därför är det bra att regeringskansliet arbetar med frågan, och jag utgår från att ett beslut kommer att fattas.

Det som något oroar mig är den formulering som finns i svaret: "Om underlaget för ett beslut därefter är tillräckligt bedömer jag att regeringen --- bör kunna fatta sitt beslut." Vad behövs egentligen för att underlaget skall vara tillräckligt? Det är kanske lika bra att säga det på en gång, materialet kommer in, och ett beslut kan fattas så att man snabbt kommer i gång med verksamheten.

Anf. 69 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag kan som exempel nämna att förutom länsstyrelsens yttrande har departementet begärt och nyligen fått in en komplettering från Vägverket bl.a. vad gäller kostnader för ytterligare bullerskydd. Det är för att miljöoptimera dessa projekt som det bl.a. krävs mer underlag.

Anf. 70 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Bedömer kommunikationsministern, med utgångspunkt från det kompletterade underlaget, att ett beslut kan fattas under april så att man kan komma i gång med verksamheten?

Det måste hända saker och ting, inte minst i detta område som är så hårt drabbat av olika anledningar. Det måste till en skjuts. Vi måste få i gång jobben för att vi skall få en bättre framtidstro än vad vi haft efter de smällar som vi råkat ut för med exempelvis Volvos nedläggning av sin fabrik.

Fru talman! Jag kan inte lämna något exakt besked om antalet personer som kan vara berörda. Men jag vet att det är över tusen personer som har lämnat synpunkter i ärendet och som skall underrättas. Det är den processen som tar tid.

Som jag sade i mitt svar: "Om underlaget för ett beslut därefter är tillräckligt" – och allt talar för att det skall kunna vara det – "bedömer jag att regeringen efter en intern slutberedning skall kunna fatta sitt beslut under senare delen av april månad i år."

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1993/94:348 om färgämnen i lågbeskattad olja

Anf. 72 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Tage Pålsson har frågat mig vilka omedelbara åtgärder som regeringen planerar för att komma till rätta med problematiken kring den s.k. gröna brännoljan.

Liksom i andra länder måste önskemålet om olika skattebeläggning av samma produkt vila på tillförlitliga kontrollmöjligheter. Saknas sådana möjligheter kan allvarliga konkurrenssnedvridningar uppstå samtidigt som bedrägliga beteenden uppmuntras. Det system som allmänt tillämpas innebär att man tillför märk- och färgämnen till den lågbeskattade produkten. De märk- och färgämnen som används i Sverige har valts bl.a. för att undvika hälsoproblem. Märkämnat används av flera andra europeiska länder, bl.a. Norge. Den gröna färgen har valts ur kontrollsynpunkt, eftersom det därigenom blir möjligt att skilja mellan olja som märkts i Sverige och olja som märkts i våra grannländer Norge, Finland och Tyskland som använder rödfärgad olja.

Till följd av den oro som uppstått om eventuella hälsoeffekter vid användning av färgad olja har regeringen tillkallat en särskild utredare som skall göra fördjupade undersökningar av ämnens effekter. Dessutom kommer riksdagen inom kort att på regeringens förslag besluta om återbetalning av skatt till den som använt omärkta högbeskattade produkter för drift av skogsmaskiner m.m.

Det är enligt min uppfattning inte lämpligt att övergå till andra märk- och färgämnen innan resultatet av den fördjupade studien är klart. Utredaren har bl.a. till uppgift att vid behov föreslå förändringar av nuvarande märkningssystem. Jag har emellertid erfarit att resultatet av utredningen kan bli något fördröjt. Det är viktigt att utredningen ges erforderlig tid. Regeringen kommer därför i en proposition till riksdagen att föreslå att en möjlighet också öppnas för villaägare och andra att använda ofärgad olja för uppvärmning och efter ansökan få dieseloljeskatten återbetald på samma sätt som för förbrukning av ofärgad olja i skogsmaskiner och dylikt. Denna återbetalningsmöjlighet skall gälla för köp av ofärgad olja för uppvärmningsändamål fr.o.m. i dag.

Anf. 73 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet för ett i grunden mycket positivt svar. Det är en betydande skillnad mellan det svar jag fick i dag och det jag fick i november då jag ställde en liknande fråga om skogsmaskiner och grön dieselolja. Vid det tillfället trodde inte statsrådet att det var så farligt med den gröna oljan, trots de allvarliga varningssignaler som framför allt kom från skogsnäringen. Strax efter den debatten fattade regeringen snabbt ett beslut om skattekompensationer. Detta var tanken bakom min fråga. Man tillsatte också en utredning. Det här har utmynnat i proposition 1993/94:119, som kommer att behandlas i riksdagen inom kort.

I dag fattade man ånyo snabbt ett beslut. Jag måste säga att det verkligen kom överraskande. Det är positivt att få ett sådant gensvar, men samtidigt blir man litet konfunderad. Det gäller nu villaägarna och deras problem.

Den frågan berörde vi egentligen inte i november. Efter hand har det dykt upp problem. Jag har fått ett bra svar och en snabb reaktion på min fråga. Fortfarande kvarstår min fundering. Varför måste vi ha en annan märkning i Sverige än den man har i våra grannländer? Jag vill be statsrådet att utveckla detta litet närmare. Det är uppenbart att det är problem med en modell med ett märkämne och ett färgämne.

Vi har också tillverkarens ord på att man arbetar med giftiga ämnen. Vad finns det egentligen för orsak till att vi måste skilja oss från våra grannländer?

Anf. 74 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag har samma uppfattning som jag hade i november. Jag är övertygad om att det som det nu rapporteras om inte har samband med märkningen eller färgämnena. Jag är övertygad om att vi har valt produkter som är möjliga att använda. Däremot tycker jag att det finns anledning för regeringen att reagera och göra någonting om människor hyser en, låt vara, obefogad oro över vad som skulle kunna inträffa. Det förekommer klara överdrifter i mediernas rapportering. Det tror jag t.o.m. att Tage Pahlsson och jag kan vara överens om. En sak är en pressuppgift om att tillverkarna skulle gå ut och säga att ett ämne är mycket giftigt. I går gick tillverkarna ut och förklarade att det inte alls är så. Det är klart att alla ämnen kan, i vissa koncentrationer och vid viss användning, vara farliga.

Vi glömmar lätt att oljan i sig själv sannerligen inte är särskilt hälsovänlig. Man skall t.ex. inte gärna andas in rök från villapanneförbränning. Man skall inte direkt dra in avgaser som kommer från förbränning i motorer av olika slag. Frågan är om det här ämnet i sig skulle öka den risk som ändå finns med dieselolja och brännolja. Min bedömning är att det inte gör det. Tillverkarens pressmeddelande kom ut i går, men väcker inte så stor uppmärksamhet i media som den negativa rapporteringen som i sig skapar oro.

Rolf Annerberg, som har utredningsuppdraget, har i dag sagt till mina tjänstemän per telefon att han inte har funnit någonting som tyder på att det skulle finnas några problem med det här ämnet. Andra saker kan påverka negativt. När det gäller den gröna oljan säger man exempelvis att brännarna i villapannorna inte fungerar särskilt bra. Det kan bero på att man har övergått från miljöklass 3 till 2. Vid användning av miljöklass 2 behöver man jus-

tera brännaren. Det är inte säkert att alla har gjort det. Det finns en mängd förklaringar vid sidan om att det skulle ha med den gröna oljan i sig att göra. Jag tror alltså att oron är obefogad, men vi måste ändå hantera den på allvar.

Prot. 1993/94:60
15 februari 1994

Svar på frågor

Anf. 75 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Det var en intressant upplysning. Jag trodde faktiskt att statsrådet hade tagit sitt förnuft till fånga och insett att det är något som är fel med märk- och färgämnen, men så är det tydligen inte. Jag tänkte faktiskt berömma statsrådet för att han har visat handlingskraft. Det kan jag i och för sig göra ändå, men handlingskraften går tydligen tvärt emot hans egen uppfattning.

Naturligtvis är det något fel på den här oljan. Jag tycker inte att det är något att diskutera. Det är någonting som inte är hälsosamt i blandningen. Jag kan också hålla med om att det finns andra ämnen i oljan som inverkar. Det finns bl.a. radioaktiva isotoper i all olja.

Jag vill fråga statsrådet om vi inte skall göra någonting åt oljan förutom att avvakta utredningen. Vore det inte lämpligt att snabbt fatta ett beslut om att vi skall märka på samma sätt som man gör i grannländerna? Då skulle vi inte ha det problemet så länge. Sedan får vi se vad utredningen kommer fram till.

Anf. 76 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Man har gjort en bedömning av de eventuella riskerna och kommit fram till att det inte finns några risker. Man har också gjort bedömningen att man t.ex. inte skall använda ett ämne som används i Finland. Jag finner att det är orimligt att göra ett skifte av ämne innan vi vet om det föreligger några problem eller inte. Jag kan inte stå här och säga – jag har inte gjort någon utredning – att jag vet att det inte finns några problem.

Mot bakgrund av de studier som har gjorts och de diskussioner som förs respektive inte förs i andra länder är jag övertygad om att det här är en obefogad oro. Jag är själv övertygad men jag kan inte intyga något, eftersom jag inte har en sådan kompetens. På samma sätt kan Tage Pålsson inte heller säga att han vet och kan intyga att det blir problem till följd av märkämnena.

Vi måste vara medvetna om att själva dieseloljan inte är hälsosam utan måste hanteras med varsamhet. För min del har handlingskraften gällt att stilla människors oro. Det är lika viktigt. Människor är oroliga. Det är sannolikt obefogat men det finns ändå anledning att vidta åtgärder.

Anf. 77 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag blev litet förvånad. Statsrådet sade att man har konstaterat och att man har utrett. Vem är "man" i det sammanhanget? Såvitt jag vet är det bara Riksskatteverket som fick i uppgift att ordna den här saken. I princip körde Finansdepartementet över de åsikter som fanns om att man verkligen skulle utreda blandningens effekter.

Det förekom allvarliga varningar från instanser som sysslar med sådana här frågor, exempelvis Naturvårdsverket. Även inom Kemikalieinspektionen var man tveksam. Rolf Annerberg, som nu har fått utredningsuppdraget

get, gjorde redan hösten 1992 en utredning. Han konstaterade att det fanns cancerframkallande ämnen i färgblandningen. Jag tycker att Finansdepartementet har tagit litet för lätt på frågan. Man borde släppa prestige och gå över till en enkel färgning.

Anf. 78 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Vi tar inte lätt på den här frågan. Det visar de åtgärder som har vidtagits just för att lindra människors oro. Regeringen har fattat sitt beslut efter sedvanlig beredning. Beredning har naturligtvis också skett med Miljödepartementet, som har att hantera dessa frågeställningar. Ingen har kört över någon annan. Vi har gjort en bedömning.

Tage Pålsson hävdade i inledningen av debatten att tillverkaren har sagt att det här är ett farligt ämne. Det visade sig genom uttalanden i går att tillverkaren säger att det inte är så. Tage Pålsson går efter mediauppgifter som inte har någon täckning i verkligheten. Problemet är att det skapas ett intryck som är överdrivet. Det finns alltså inget uttalande från tillverkaren om att detta ämne är farligt, tvärtom finns det uttalanden om att det inte är hälsofarligt. Vi måste utgå från realiteten och inte skrämma människor i onödan. Men eftersom det ändå har uppstått en oro, finns det anledning att stilla den genom den restitution vi har. Det finns naturligtvis också anledning att låta Rolf Annerberg noga fullfölja sin utredning.

Anf. 79 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Nu har vi i och för sig kommit in på teknikaliteter. Tillverkaren och importören har i en varningstext på produkterna sagt att långvarig påverkan – graden av exponering spelar förstås in – kan leda till nervositet, domningar, stickningar och i värsta fall skador på nerverna. Lever- och njurbesvär kan tillkomma. Det står i varningstexten, så jag tycker inte att det är något att diskutera. Att sedan tillverkaren har tyckt att signalerna har blivit litet för negativa och gått ut med ett besked i det här sammanhanget kan jag förstå. Jag har inte sett den uppgiften själv. Jag har talat med representanter som arbetar med sådana här ämnen på depåer. Det är inget tvivel om att det finns varningstexter.

Man kan naturligtvis diskutera hur stor påverkan är. Ingen vet vad som händer vid förbränningen. Jag tycker alltså att det vore på sin plats att införa samma typ av märkning som i grannländerna. Det skulle vara en enkel lösning tills vidare.

Anf. 80 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Allting kan vara farligt i för stora mängder och koncentrationer. Här är det fråga om att det tillsätts i storleksordningen ett snapsglas per tusen liter. Det är den utspädningen det rör sig om.

Jag antar att Tage Pålsson och jag är helt överens – jag kan inte tänka mig någonting annat – om att dieseloja och brännolja i sig själva är hälsoväldiga produkter som leder till negativa effekter för miljön och även kan vara cancerframkallande.

På samma sätt är det inte speciellt hälsosamt med etanol, som vi ibland dricker ur snapsglasen. Etanol ger en del negativa effekter och är sannolikt

också cancerogent i många avseenden. Runt om oss finns det alltså mycket som är farligt. Skadeverkningarna av detta skall vi försöka minimera. Det är en självklarhet, men vi skall inte överdriva riskerna. Det tillverkaren gjorde i sitt pressmeddelande från i går var att utveckla varför det inte finns några hälsorisker i de koncentrationer som det gäller i det här sammanhanget.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:60
15 februari 1994

Svar på frågor

16 § Svar på fråga 1993/94:351 om skatteavdrag för hushållstjänster m.m.

Anf. 81 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Rose-Marie Frebran har frågat mig om jag är beredd att verka för att skattesystemet anpassas så att tillkomsten av nya jobb inom sektorn hushållstjänster underlättas.

Bakgrunden till frågan ges dels av tidigare väckta förslag från kds om en s.k. u-skattesedel, dels av nyligen skisserade förslag från den särskilde utredare som på regeringens uppdrag undersöker förutsättningarna för att genom skatteförändringar underlätta expansionen av privata tjänster.

Jag håller med Rose-Marie Frebran om att det, bl.a. mot bakgrund av den höga ungdomsarbetslösheten, är angeläget att pröva olika vägar för att få fram riktiga jobb. Skattesystemets utformning är här en central fråga. Regeringens politik på området är och har varit inriktad på att förbättra villkoren för produktion och sysselsättning. Detta har inneburit att en rad tillväxthämmande skatter tagits bort eller reducerats. Jag kan erinra om slopandet av dubbelbeskattningen på utdelad vinst och övriga lättnader i aktiebeskattningen.

I dag är skatten på en extra arbetsinsats mycket hög. Till den höga margineffekten bidrar förutom den statliga och kommunala inkomstskatten också den stora skatteandelen i socialavgifterna. Mervärdesskatt och andra indirekta skatter som belastar den enskilde individen är också betydelsefulla. Höga margineffekter, som uppstår genom detta, leder till snedvridningar och välfärdsförluster för den enskilde och för ekonomin som helhet. Arbete som skulle kunna utföras blir inte utfört alls eller utförs på den svarta marknaden eller av konsumenterna själva.

Den höga margineffekten på en extra arbetsinsats och dess negativa effekter på villkoren för privat tjänsteproduktion utgör en del av bakgrunden till det arbete som kommer att redovisas inom kort av regeringens särskilde utredare, professor Lars Vinell.

Då det av statsfinansiella skäl är svårt att i det korta tidsperspektivet generellt och kraftigt reducera den totala skattekillen skall utredaren enligt direktiven bl.a. analysera önskvärdheten av differentiering av de olika skatteslag som bestämmer skattekillen, inkomstskatten, socialavgifterna och mervärdesskatten. Efter en sammanvägning av de ekonomiska och administrativa skäl som talar för respektive emot åtgärder på dessa skatteområden kan utredaren lämna förslag på åtgärder.

För min egen del har jag med intresse noterat de åtgärder som skisserats

och offentliggjorts av den särskilde utredaren. Jag vill dock inte närmare kommentera utredarens överväganden och analyser i övrigt före det att betänkandet presenteras, vilket sker inom kort. Med anledning av förslagen från kds om särskilda åtgärder riktade mot ungdomar vill jag erinra om att en analys av dessa frågor ryms inom utredningsuppdraget.

Anf. 82 ROSE-MARIE FREBRAN (kds):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det finns en hel del positivt resonemang i det.

Frågan har ställts mot bakgrund av det förslag som mitt parti har fört fram om en särskild s.k. u-skattsedel – u står för ungdom – och mot bakgrund av det förslag som regeringens särskilde utredare har presenterat. Det är en utredare som har fått uppdraget att undersöka förutsättningarna för att genom skatteförändringar underlätta expansionen av privata tjänster.

Jag konstaterar att statsrådet säger sig inte närmare vilja kommentera det förslag som professor Vinell har presenterat, eftersom betänkandet ännu inte har lämnats. Jag kan ha en viss förståelse för det synsättet, men utredaren har ändå presenterat ett långt pressmeddelande med en långtgående konkretisering av ett specifikt förslag om avdragsrätt. Andra ledamöter av regeringen har ansett det vara möjligt att rätt bestämt kommentera Vinells konkreta förslag. Därför tycker jag att det skulle vara bra om statsrådet Lundgren ville säga någonting mer än att förslaget är intressant.

Mellan raderna uppfattar jag det som att grunddraget i frågesvaret är positivt.

Anf. 83 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Låt mig trots allt tala om detta principiellt i stället för att kommentera det konkreta förslaget. Det finns ju flera förslag, t.ex. kds förslag om en u-skattsedel och det förslag som Ann Marie Pålsson, professor i Lund, har tagit fram om vad som skulle kunna göras på det här området. Det finns också en del andra tankegångar, både nationellt och internationellt.

Det stora problemet i Sverige är att vi har för höga skatter. Det ger stora skattekilrar, och det påverkar särskilt tjänstesektorn. Man kan jämföra med att t.ex. köpa en spis. Det är svårt att göra spisen själv, och det är sannolikt svårt att köpa den svart. Man behöver en spis. Det är svårt att klara sig utan någon. Tjänsteområdet är litet annorlunda. Man kan låta bli att städa. Man kan låta bli att putsa fönster. Man kan t.o.m. låta bli att måla huset, för att nämna ytterligare en tjänst. Detta kan man göra själv. Man kan också välja svartarbete, vilket är fel. Inom denna tjänstesektor finns det alltså en större känslighet för en stor skattekil.

Det vi nu diskuterar är vad som måste göras i avvaktan på det långsiktigt riktiga, nämligen att få ner skattekilarna genom sänkta skatter. Frågan är om man skall göra någonting på inkomstskattens område, t.ex. införa avdragsrätt, som Lars Vinell har föreslagit.

Det finns ett principiellt problem. Vad skall vara avdragsgillt? Vad är privata levnadskostnader och vad är inte det? Det är uppenbart att regeringen och regeringspartierna anser att styrkta barntillsynskostnader är något som

har med inkomstförvärvandet att göra och därför bör vara avdragsgilla. Det är en aspekt på det hela. Det kan finnas andra saker.

Den principiella frågeställningen skall dock inte hindra oss från att positivt pröva alla förslag som syftar till att öppna den privata tjänstesektorn. Jag vill alls inte på förhand avvisa vare sig Lars Vinells förslag, kds förslag eller de förslag som kan komma upp i den allmänna debatten.

Vi har en skyldighet i regeringen att ta till vara alla uppslag som kan göra att människor får nya, riktiga jobb.

Anf. 84 ROSE-MARIE FREBRAN (kds):

Fru talman! Jag tror ändå att jag drar rätt slutsatser när jag förutsätter att statsrådet inte har en så negativ syn på Vinells förslag som en del andra statsråd har gått ut och sagt sig ha.

Jag förstår av svaret att vi delar en viss uppfattning, nämligen att man måste vara beredd att pröva olika vägar när arbetslösheten är som den är, inte minst med tanke på ungdomsarbetslösheten, som är så hög. I mitt eget län ligger den totala arbetslösheten för ungdomar på över 40 % i någon kommun. Vi måste alltså vara beredda att pröva olika vägar.

Jag tror att vi är överens om att tjänstesektorn behöver stimuleras. Vi är nog också överens om att man inte bara plötsligt kan sänka tjänstemomsen rakt över. Man behöver kanske göra någonting inom vissa specifika områden för att klara av detta. Vårt parti har kommit med ett förslag om u-skattese-del, som inte har vissa effekter som en avdragsrätt har.

Anf. 85 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Nej, jag har inte någon i grunden negativ inställning. Det är fel att omedelbart avvisa sådana här förslag utan att pröva dem och se vad andra har att tillföra, i remissomgångar t.ex. Detta är någonting som har en positiv inriktning.

Jag har svårt att förstå dem som i den allmänna debatten säger att detta skulle vara någonting negativt. Man talar om pigdebatten. Det är ett medialt sätt att hantera det, men det är egentligen ett sätt att förnedra alla dem som sysslar med den typen av arbetsuppgifter, exempelvis inom den offentliga sektorn.

Om man får den här typen av avdrag kan det möjligen bidra till en ökad jämställdhet. Men jag medger att gränsdragningen principiellt kan vara svår att göra. Avdragsrätten när det gäller barntillsynskostnader är vi överens om.

Slutligen tycker jag att den undersökning som Lars Vinell gjorde visar att det hos allmänheten finns en bred förståelse både för att ta denna typ av jobb och för att anställa någon. Också det är värt att ta fasta på. Vad jag aldrig kommer att acceptera är vad en ung flicka sade i TV, nämligen: "Jag tar hellre a-kassan än detta jobb." Hon har inte rätt att kräva att andra arbetande betalar hennes ledighet.

Anf. 86 ROSE-MARIE FREBRAN (kds):

Fru talman! Jag ser naturligtvis flera fördelar med det förslag som professor Vinell har gått ut med ett pressmeddelande om. Det skapar jobb och ger

avlastning för dubbelarbetande föräldrar, män såväl som kvinnor. Det kan förvandla en svart sektor till en vit. Allt detta är förvisso positivt. Ändå har jag förståelse för de farhågor som har framförts, nämligen att man, när det blir en generell avdragsrätt, alltså när vem som helst kan ta denna typ av jobb, kan få ett lågutbildat och lågbetalt proletariat, som fastnar i denna verksamhet, kanske under ett helt arbetsliv. Till skillnad från detta skulle vår u-skatteseedel inte alls ge några sådana effekter. Jag är glad över att också de tankarna ryms inom utredningsuppdraget. Jag hoppas att betänkandet kommer ganska snart.

Anf. 87 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Egentligen är det ett väldigt stort ämnesområde som vi berör i denna korta frågediskussion. Det rör sig ju om även en hel del andra frågor. Inflexibiliteten på arbetsmarknaden, inte bara i Sverige utan också i många andra länder i Europa, har gjort att vi till skillnad från USA inte har fått någon expansion i den privata tjänstesektorn. Vi skall vara medvetna om att denna typ av lågbetalda jobb inte alltid leder till att man stannar kvar i det. Tvärtom kan det vara ett första jobb, även om man har generella åtgärder.

Expansionen inom servicesektorn i USA har på sistone, såvitt jag förstår, även inneburit att en hel del förhållandevis högbetalda arbetstillfällen har kommit fram. Över huvud taget krävs det åtgärder på flera områden. Arbetsmarknadspolitiken och arbetsmarknadens funktionssätt är viktiga saker att hantera. Också attityderna är betydelsefulla.

Jag har som sagt mycket svårt att förstå att hushållsgöromål är acceptabla när de utförs hos en gammal människa som behöver hjälp men inte hos en person som inte behöver denna hjälp direkt. Det är ändå samma arbetsuppgifter. Att kalla detta för pigarbete är förnedrande för dem som sysslar med det. En hel del attitydförändringar måste åstadkommas.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1993/94:345 om konkursmissbruk m.m.

Anf. 88 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Bo Arvidson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta med anledning av de förslag som en arbetsgrupp inom regeringskansliet har lagt fram för att komma till rätta med de skadeverkningar som uppstår vid konkursmissbruk och ekonomisk brottslighet.

En av regeringens viktigaste uppgifter är att återskapa de rätta förutsättningarna för företagande och ekonomisk tillväxt i Sverige. Vid sidan av satsningarna på att förbättra företagsklimatet är det viktigt för en fungerande marknadsekonomi att vi har tydliga och klara regler för företagandet.

Sedan regeringen tillträdde hösten 1991 har en rad åtgärder vidtagits för att komma till rätta med den snedvridning av konkurrensen som sker genom missbruk av konkurser och olika typer av ekonomisk brottslighet. Den arbetsgrupp som Bo Arvidson nämner tillsattes för att ge en samlad överblick över de åtgärder som regeringen har vidtagit eller som är under beredning i

regeringskansliet. Gruppen skulle också driva arbetet med åtgärder för företagande och konkurrens på lika villkor.

Inom regeringskansliet förbereds nu ett antal reformer som skall stävja konkursmissbruk och ekonomisk brottslighet. Jag vill särskilt nämna Insolvensutredningens förslag till nytt rekonstruktionsförfarande, vilket bereds inom Justitiedepartementet, och Lönegarantiutredningens förslag till förändringar i lönegarantin, vilket bereds inom Arbetsmarknadsdepartementet.

Avsikten är att en lagrådsremiss skall läggas fram under våren om ett nytt rekonstruktionsförfarande. I samma lagrådsremiss kommer att föreslås att statens förmånsrätt för skatter och avgifter vid konkurs avskaffas.

En proposition om förändringar i lönegarantin kommer att föreläggas riksdagen senast den 31 mars.

Bland övriga åtgärder i kampen mot konkursmissbruk bör framhållas att en proposition om svenskt tillträde till den europeiska konventionen om vissa internationella aspekter på konkurser kommer att läggas fram under våren. Också frågan om en konkursgäldenärs skyldighet att vid edgångssammanträde uppge även utländsk egendom bereds under våren.

Regeringen bereder för närvarande frågan om att flytta registreringen av näringsförbud från Riksskatteverket till Patent- och registreringsverket. Jag avser vidare att inom kort föreslå regeringen att en utredning tillsätts för att utvärdera hur tillämpningen av lagen om näringsförbud fungerar samt pröva om tillsynen över hur näringsförbuden efterlevs bör flyttas från tillsynsmyndigheten till polis eller åklagare.

Som framgår av min redovisning finns det inte *en* lösning på problemen med konkursmissbruk och ekonomisk brottslighet. Regeringens strategi är därför att på bred front, med både större och mindre reformer, angripa de missförhållanden som finns.

Anf. 89 BO ARVIDSON (m):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för ett utförligt och positivt svar på min fråga. Jag tror att vi båda är väl medvetna om de problem som finns på sina håll inom näringslivet på de områden som jag här har tagit upp.

Jag fick i höstas ett brev från en mindre företagare i byggbranschen i mitt hemlän. Han skrev så här:

”Vid en konkurs får staten och bankerna betalning före oss underleverantörer, vilket innebär att vi inte får någon utdelning på våra fordringar. Detta känns hårt när vi i dessa tider kämpar för överlevnad.

Något som upprör än mer är när samma företag som gått i konkurs och sanerat skulderna, däribland våra fordringar, återuppstår i samma skepnad med samma ägare och styrelse men utan leverantörsskulder. Detta måste nu förhindras och någon form av konkurskarantän införas. I annat fall befarar jag att vi får se fler och fler konkurser där vi underleverantörer går miste om betalning för utfört arbete. Detta har vi definitivt inte råd med.

Som om detta inte var nog så tvingas vi ibland att leverera in moms till staten utan att ha erhållit moms på våra fakturor.”

Detta är en beskrivning av hur en mindre företagare kan känna sig, en företagare som är seriös.

Det arbete som har redovisats av arbetsgruppen är mycket positivt. Av svaret framgår att flera olika departement är inblandade. Om jag tolkar svaret rätt, kommer Justitiedepartementet att under våren presentera förslag från Insolvensutredningen.

Kan näringsministern litet närmare beskriva vad det nya rekonstruktionsförfarandet innebär? När kan ett förslag komma?

Anf. 90 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag delar Bo Arvidsons oro för ett antal mindre företag, som har råkat illa ut i samband med konkurser. Vi har försökt jobba så fort som över huvud taget har varit möjligt med hänsyn till gällande grundlag med krav, som måste uppfyllas, på beredning och rättssäkerhet vid förändringar. Vi för en kontinuerlig dialog med ett antal konkursförvaltare för att få idéer, tips och insyn i vad som sker för att därigenom kunna agera så snabbt som möjligt.

Insolvensutredningen bereds på Justitiedepartementet. Tanken är att man i enlighet med utredningen skall skapa en motsvarighet till det amerikanska Chapter 11, dvs. en möjlighet, om bolaget har dålig likviditet men övervärden, att realisera övervärdena för att på det sättet ge i grunden sunda företag en chans att överleva och därmed fullgöra sina förpliktelser och bibehålla sina arbetstillfällen.

Det finns också förslag, som provas nu och som jag personligen ställer mig starkt positiv till, om att man skall se över möjligheterna att i samband med s.k. bekvämlighetskonkurser bjuda ut konkursboet på offentlig auktion eller tillämpa någon form av anbudsförfarande, så att inte ett bolag som har gått i konkurs på fredag eftermiddag kan återuppstå på måndag förmiddag men ha tappat en stor del av skuldbelastningen. Alla skall kunna lämna anbud. På det sättet skulle man preventivt kunna mota en del av missbruket.

Anf. 91 BO ARVIDSON (m):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för det kompletterande svaret. Samma dag som denna arbetsgrupp presenterade sitt förslag hade jag tillfälle att lyssna på olika företrädare för näringslivet, konkursförvaltarna, kronofogdemyndigheterna, Ackordcentralen m.fl. här i Riksdagshuset. De beskrev på ett utmärkt sätt alla dessa problem. Även representanter för departementet var närvarande. Man kunde där få uppslag när det gäller att gå vidare.

Jag vill avslutningsvis tacka för det svar jag har fått. Jag vill uttala förhoppningen att näringsministern, som är den som är närmast ansvarig för bevakningen av näringspolitiken, också kan driva fram dessa frågor såväl i sitt eget departement som i andra berörda departement som arbetar med frågorna. Det är utomordentligt viktigt att vi har en konkurrens på lika villkor för att vår marknadsekonomi skall fungera.

Anf. 92 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag delar självfallet den uppfattningen. Vi är mycket lyssnande och mycket mottagliga för tankar och idéer vad avser både missbruk

och möjligheter för att konstruktivt komma åt problemet utan att skada
marknadsekonomi. Vårt syfte är ju att stärka denna i grunden.

Prot. 1993/94:60
15 februari 1994

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

18 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 17 februari

Anf. 93 TALMANNEN:

Vid frågestunden torsdagen den 17 februari kl. 14.30 kommer följande
statsråd att närvara:

Statsminister Carl Bildt (m), statsrådet Alf Svensson (kds), statsrådet Gö-
rel Thurdin (c), statsrådet Bo Könberg (fp) och kommunikationsminister
Mats Odell (kds).

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frå-
gorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom rege-
ringen.

19 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 1993/94:FiU3 och FiU6

Justitieutskottets betänkande 1993/94:JuU12

Försvarsutskottets betänkande 1993/94:FöU5

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1993/94:SfU9

20 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1993/94:129 Försök i vissa kommuner där väljarna skall kunna avge särskild
personröst

Motionerna

med anledning av prop. 1993/94:65 En ändrad lagstiftning för statsanställda
m.fl.

1993/94:A37 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1993/94:A38 av Ingela Thalén m.fl. (s)

1993/94:A39 av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd)

Skatteutskottets betänkanden

1993/94:SkU21 Tilläggsanslag till skatteförvaltningen samt sänkt postmoms

1993/94:SkU26 Kompensation för viss dieseloljeskatt

21 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställdes

den 14 februari

1993/94:352 av *Magnus Persson* (s) till kommunikationsministern om telefonabonnemang:

Telia nekar var tredje privatperson som vill öppna ett nytt telefonabonnemang. Orsaken är att de tjänar för litet pengar för att själva teckna ett eget abonnemang. Telia tar numera en kreditupplysning av alla som behöver ett telefonabonnemang. De som enligt 1992 års deklaration har inkomster som understiger 50 000 kr anses inte tillräckligt kreditvärdiga. Det spelar ingen roll om den som vill teckna ett abonnemang är en skötsam person utan betalningsanmärkelser eller tjänat mer pengar under 1993. Telia kräver att de som inte uppfyller kriterierna antingen skaffar en borgensman eller deponerar 3 000 kr, som den sökande får tillbaka först efter ett år. Arbetslösa som blivit uttaxerade och behöver telefon för att söka jobb är en grupp som drabbas av Telias nya regler. En annan utsatt grupp är studerande, som vid en kontroll av föregående års deklaration kan ha svårt att uppfylla Telias kriterier. Bolagiseringen av Telia AB innebär en byråkratisering och uppradande av vissa nya bestämmelser som indirekt motverkar Telia AB. I dessa tider med en alldeles för hög ungdomsarbetslöshet borde samhället göra allt för att underlätta för ungdomarna att skaffa sig jobb.

Är kommunikationsministern beredd att ta initiativ för att nuvarande hårda regler och bestämmelser uppmjukas i syfte att underlätta tecknande av telefonabonnemang?

1993/94:353 av *Magnus Persson* (s) till miljöministern om bensin och miljö:

OK:s nya bensin är ett stort steg framåt för miljön. Bensinen har lägre bensenhalt, nästan inget svavel, minskade bensinångor och restprodukter. Sammantaget ger detta en bensinkvalitet som närmar sig de hårdaste miljökraven i världen. Enligt många bedömare är detta den viktigaste miljöinsatsen någonsin på den svenska bensinmarknaden. Vinsterna för miljön och människorna är betydligt större än vid övergången till blyfri bensin. OK:s nya miljöklassade bensin gynnas däremot inte skattemässigt. Naturvårdsverket har för sin del förordat den nya miljöklassade bensinen, och miljöminister Olof Johansson har tidigare uttalat sig i allmänna positiva ordalag i samma riktning. OK har lanserat den nya bensinen, dock till en början bara i vissa delar av landet. De lokala politikerna i exempelvis Stockholmsområdet har reagerat positivt och lovprisat initiativet. Miljöförvaltningen i Stockholm vill på allt sätt påskynda och stödja en snabb övergång till bensin av miljöklass två. För att så skall kunna ske är det nödvändigt att gällande skatteregler förändras. Det ligger också helt i linje med riksdagens tidigare uttalade målsättning och ambitioner. Tanken med miljöskatter är att kunden skall kunna välja en bättre produkt från miljösynpunkt utan att behöva betala mer.

Avser miljöministern att återkomma med förslag som stöder användandet av en lägre bensenhalt?

Prot. 1993/94:60
15 februari 1994

22 § Kammaren åtskildes kl. 16.12.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 11 § anf. 45 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Tisdagen den 15 februari

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på fråga 1993/94:344 om lokalisering av myndigheter inom radio- och TV-området	1
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Hans Stenberg (s)	
3 § Svar på fråga 1993/94:346 om enskilda vårdhem m.m.	2
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Bo Arvidson (m)	
4 § Svar på fråga 1993/94:336 om provborrning efter olja i Skagerrak Miljöminister Olof Johansson (c)	4
Lennart Nilsson (s)	
5 § Svar på fråga 1993/94:335 om barns rätt till umgänge med far- och morföräldrar	7
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Chatrine Pålsson (kds)	
6 § Svar på fråga 1993/94:347 om vigseltillstånd för den syrianska kyr- kan	9
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Gudrun Norberg (fp)	
7 § Svar på fråga 1993/94:338 om Volvos lokaliseringsbidrag till Uddevallafabriken	10
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Lennart Nilsson (s)	
8 § Svar på fråga 1993/94:342 om sågverket i Stocka	12
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Bertil Måbrink (v)	
9 § Svar på fråga 1993/94:343 om starta-eget-bidraget	14
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Liselotte Wågö (m)	
10 § Svar på fråga 1993/94:350 om arbetslöshetsersättningen och familjehemsföräldrar	16
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Liisa Rulander (kds)	
11 § Svar på frågorna 1993/94:339 och 340 om krigsmaterielexport Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	17
Martin Nilsson (s)	
12 § Svar på fråga 1993/94:341 om Ostkustbanan	21
Statsrådet Görel Thurdin (c)	
Ulrica Messing (s)	

13 § Svar på fråga 1993/94:349 om miljöprövningen av Dennispaketet Statsrådet Görel Thurdin (c) Eva Zetterberg (v)	23	Prot. 1993/94:60 15 februari 1994
14 § Svar på fråga 1993/94:337 om vägen Forshälla–Torp i Uddevalla kommun Kommunikationsminister Mats Odell (kds) Lennart Nilsson (s)	27	
15 § Svar på fråga 1993/94:348 om färgämnen i lågbeskattad olja . . Statsrådet Bo Lundgren (m) Tage Pålsson (c)	29	
16 § Svar på fråga 1993/94:351 om skatteavdrag för hushållstjänster m.m. Statsrådet Bo Lundgren (m) Rose-Marie Frebran (kds)	33	
17 § Svar på fråga 1993/94:345 om konkursmissbruk m.m. Näringsminister Per Westerberg (m) Bo Arvidson (m)	36	
18 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 17 februari Talmannen	39	
19 § Förnyad bordläggning	39	
20 § Bordläggning	39	
21 § Anmälan om frågor 1993/94:352 av Magnus Persson (s) om telefonabonnemang . 1993/94:353 av Magnus Persson (s) om bensin och miljö	40 40	

